

ROMÂNIA
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

PROIECT

**REFERITOR LA EXERCITAREA ATRIBUȚIILOR
SPECIFICE FUNCȚIEI DE PREȘEDINTE AL
SECȚIEI A II-A CIVILE A
ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE**

*CANDIDAT,
Judecător Adina-Oana Surdu*

CUPRINS

Argument

Capitolul I Prezentarea Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție

- Secțiunea I.1. Structura organizatorică și competența materială a Secției a II-a civile
- Secțiunea I.2. Resurse umane
- Secțiunea I.3. Resurse materiale
- Secțiunea I.4. Analiza activității Secției a II-a civile

Capitolul II Disfuncții și vulnerabilități identificate în activitatea Secției a II-a civile. Soluții propuse pentru prevenirea și înlăturarea acestora

- Secțiunea II.1. Analiza SWOT a situației actuale a Secției a II-a civile
- Secțiunea II.2. Vulnerabilități identificate în activitatea Secției a II-a civile și măsuri propuse pentru înlăturarea acestora

Capitolul III Principalele direcții de acțiune privind îmbunătățirea activității manageriale a Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție

- Secțiunea III.1. Cadrul normativ al exercitării funcției de președinte al Secției a II-a civile a instanței supreme
- Secțiunea III.2. Principalele coordonate vizate pentru îmbunătățirea activității manageriale a Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție
- Secțiunea III.3. Direcții de acțiune pentru eficientizarea activității Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție
- Secțiunea III.4. Compatibilitatea planului managerial cu cel al președintelui instanței

Concluzii

„*Justitia domina et regina omnium virtutum!*”

ARGUMENT

O societate avansată, conectată la valorile europene, este de neconceput fără o justiție modernă, care să-i satisfacă nevoia statornică de libertate, echitate și adevăr – „*ars boni et aequi*”, printr-o rețea perfect funcțională de instanțe performante, capabile să proiecteze siguranță și încredere în rândul cetățenilor. Tradiția și prestigiul sistemului judiciar românesc obligă la standarde de eficiență ridicate, la reformarea instituțională și metamorfozarea de esență a mentalităților care stau la baza funcționării lui, prin compatibilizarea acestora cu exigențele juridice din spațiul național și european.

Devenind judecător în urmă cu 29 de ani, într-o perioadă de profunde transformări pe palierul sistemului judiciar, am parcurs toate treptele profesionale, îndeplinind de-a lungul timpului și funcțiile de președinte al Secției a II-a civile, respectiv, pe cea de vicepreședinte al Curții de Apel Suceava, precum și pe aceea de membru al Colegiului de conducere, postură din care am participat activ și direct la activitatea de administrare a instanței, am înțeles mai bine vulnerabilitățile sistemului și am găsit, împreună cu colegii mei, cele mai potrivite soluții problemelor generale de conducere a instanței. Prin punerea în practică a *conceptelor de management participativ și comportament dirijat*, în interesul unui act de justiție de o înaltă calitate, am reușit să consolidez un mod de lucru performant și să obțin cele mai bune rezultate, accentuând importanța unificării jurisprudențiale și a pregătirii profesionale a întregului personal.

Promovarea în funcția de judecător al Secției a II-a civile a instanței supreme a reprezentat pentru mine un adevărat privilegiu și, totodată, o încununare a încercărilor și eforturilor de a găsi desăvârșirea în profesie. Și, pentru că în urmă cu 3 ani reflectam nu doar la onoarea care mi s-ar face prin accederea la cea mai înaltă funcție judiciară din statul român, ci, mai cu seamă, la ceea ce pot eu oferi, la rândul meu, instanței supreme, sistemului judiciar și, finalmente, societății, prezenta candidatură pentru ocuparea funcției de președinte al secției are ca fundament întreaga experiență de viață și profesională dobândită, aptitudinile pe care le-am dezvoltat de-a lungul carierei, valorile și principiile după care mi-am călăuzit întotdeauna atât viața personală, cât și cea profesională, precum și felul în care am înțeles să-mi onorez profesia – cu loialitate, onestitate, profesionalism, echilibru și, nu în ultimul rând, cu credință – fără a uita vreo clipă că în mijlocul

preocupărilor mele de zi cu zi se află *omul*, privit dintr-o dublă perspectivă: atât ca parte a sistemului de justiție, cât și ca cetățean căruia actul de justiție i se adresează.

Vechimea dobândită pe parcursul celor aproximativ 3 ani petrecuți în cadrul Secției a II-a civile a Înaltei Curți, reprezintă – din perspectiva acestui demers – un avantaj pe două paliere principale. Astfel, impactul major al hotărârilor pronunțate de instanța supremă – îndeosebi al celor de casare cu trimitere spre o nouă judecată –, asupra judecătorilor de la nivelul instanțelor ierarhic inferioare, nu s-a estompat, fiind pe deplin conștientă de importanța conținutului și calității acestora. Totodată, acest interval de timp a fost îndeajuns, cred eu, pentru a arăta că m-am integrat în cadrul colectivului, cu maturitate emoțională și fără orgolii profesionale excesive, ridicându-mă la nivelul de profesionalism al colegilor și respectând disciplina jurisdicțională. Am reușit să înțeleg pe deplin modul în care se desfășoară activitatea la nivelul instanței supreme, complexitatea acesteia, dar și vulnerabilitățile și neajunsurile acestei activități, tocmai prin prisma experienței manageriale acumulate și a expectației legitime pe care, atât sistemul judiciar, cât și societatea în ansamblul său o au din partea Înaltei Curți de Casație și Justiție, hotărând să-mi asum mai mult.

Succesul reformei în domeniul judiciar este condiționat de foarte mulți factori între care, indubitabil, un rol important revine managementului administrativ-judiciar, persoanelor cu funcții de conducere care stabilesc scopuri concrete, organizează, coordonează, antrenează personalul și controlează modul de realizare a obiectivelor și de desfășurare a activităților specifice.

Din această perspectivă, rezultatele procesului de transformare fundamentală a sistemului judiciar românesc sunt determinate, în mod direct, de maniera în care acționează managerii, de strategiile acestora, de cunoașterea și capacitatea lor de a pune în practică politicile publice din domeniul justiției, de abilitatea de a-i canaliza pe ceilalți într-o direcție pozitivă, de climatul de muncă pe care îl creează și, nu în ultimul rând, de aptitudinile și calitățile personale ale acestora.

Prezentul proiect managerial are în vedere contextul general al sistemului judiciar românesc, caracterizat prin ample și continue frământări, fiind construit în jurul viziunii de transformare a provocărilor cu care ne confruntăm în oportunități de îmbunătățire și progres.

Întrucât, în cursul mandatelor anterioare exercitate la președinția secției, au fost create premisele realizării unui serviciu public performant, proiectul supus atenției gravitează, pe de o parte, în jurul ideii de *continuitate*, de conservare și consolidare a aspectelor pozitive evidențiate constant în activitatea Secției a II-a civile a Înaltei Curți, iar pe de altă parte, în jurul ideii de armonizare a obiectivelor propuse cu viziunea președintelui instanței, și de înlăturare a

disfuncțiilor sesizate, prin cultivarea unei comunicări deschise și constructive, de natură să conducă la o conștientizare accentuată a rolului constituțional al instanței și printr-o cooperare loială între toate categoriile de personal implicate în activitatea secției.

Înalta Curte de Casație și Justiție – pilon central al activității judiciare și senzor decisiv al vieții publice românești – trebuie să ofere societății și întregului sistem, prin puterea exemplului, un răspuns performant, respectiv un *act de justiție de calitate, previzibil, într-un termen rezonabil*, în condițiile în care este unanim acceptat faptul că *o justiție întârziată este o justiție refuzată*. Atingerea unor standarde ridicate de performanță presupune, așadar, profesionalism, transparență, viziune, receptivitate față de nou, o bună comunicare și efortul concertat al întregului personal.

Cheie de boltă a justiției românești, Înalta Curte de Casație și Justiție nu reprezintă doar ultimul grad de jurisdicție în ierarhia sistemului național al instanțelor judecătorești, ci și instanța care trebuie să aducă coerența acestuia, prin *rolul de unificator al jurisprudenței* – menire esențială atât din perspectivă istorică, cât și din cea constituțională – asigurat nu doar prin efectele obligatorii *erga omnes* ale hotărârilor pronunțate în cadrul mecanismelor formale de unificare jurisprudențială (recursul în interesul legii și hotărârea prealabilă pentru dezlegarea unor chestiuni de drept) ci, mai ales, prin forța argumentelor științifice, caracterul unitar și calitatea de ansamblu a jurisprudenței sale consolidate.

Proiectul pe care îl propun, în limitele competențelor președintelui de secție, pornind de la direcțiile de acțiune definite în *planul managerial al președintelui instanței*, în noua *Strategie de dezvoltare a sistemului judiciar 2022-2025*, ca și în *Principalele direcții de acțiune și obiective ale Consiliului Superior al Magistraturii pentru mandatul 2023-2029*, are ca și coordonate: ***creșterea calității actului de justiție, prin eficientizarea activității Secției a II-a civile; întărirea rolului instanței supreme de unificator al practicii judiciare***. De aceea, consider esențială consolidarea echipei de conducere a Înaltei Curți și continuarea implementării la nivelul Secției a II-a civile a unui sistem de management bazat pe însușirea unor valori și obiective comune, pe încredere, profesionalism, comunicare eficientă și o cunoaștere realistă și profundă a problemelor, de natură să conducă la sporirea gradului de coeziune a colectivului și la creșterea calității actului de justiție, care să corespundă exigențelor impuse de statutul de serviciu public al sistemului judiciar în ansamblul său.

Accederea în această funcție nu ar constitui doar o nouă provocare în dezvoltarea mea profesională, ci și un beneficiu pentru organizație, întrucât abilitățile de a lucra cu seturi de

cunoștințe manageriale specifice, capacitatea de previziune, organizare și de luare rapidă a deciziilor, vor conduce la eliminarea oricăror sincope în exercitarea atribuțiilor și vor avea ca finalitate consolidarea unei culturi organizaționale a excelenței în activitatea desfășurată, ceea ce va contribui la creșterea eficienței și prestigiului justiției – așteptarea legitimă a unei societăți a cărei dezvoltare se grefează pe principiile statului de drept.

Pornind de la identificarea unui set de vulnerabilități în activitatea Secției a II-a civile, propun un proiect bazat pe strategii flexibile și facil de realizat, pe care înțeleg să mi-l asum în virtutea unei experiențe profesionale complexe, inclusiv în plan managerial, consecința unui proces evolutiv constant, riguros, în cadrul căruia s-au format, s-au dezvoltat abilități și s-au schimbat perspective, concepții.

CAPITOLUL I

Prezentarea Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție

În cadrul ordinii constituționale, Înaltei Curți de Casație și Justiție îi revine principalul rol în exercitarea puterii judecătorești. Astfel, instanța supremă are, pe lângă rolul de control asupra corectei interpretări și aplicări a legii în hotărârile judecătorești, pe calea recursului, și pe acela de a ghida orientările jurisprudențiale ale instanțelor ierarhic inferioare, prin pertinenta și forța raționamentului juridic în interpretarea dispozițiilor legale din deciziile sale de speță.

Potrivit art. 126 alin. (1) din Constituția României, „*Justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege*”, iar în conformitate cu alin. (3) din același act normativ, „*Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale*”, dispoziție preluată și de art. 20 alin. (2) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară.

În exercitarea funcției constituționale de înfăptuire a justiției, ca instanță judecătorească, Înalta Curte de Casație și Justiție este organizată în 4 secții – Secția I civilă, Secția a II-a civilă, Secția penală, Secția de contencios administrativ și fiscal și Secțiile Unite, cu competență proprie.

De asemenea, funcția judiciară a Înaltei Curți de Casație și Justiție este exercitată și prin completurile de 5 judecători, formațiuni de judecată specifice instanței supreme. Competența materială a secțiilor Înaltei Curți de Casație și Justiție este reglementată, în termeni generali, de dispozițiile art. 23 – art. 27 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară.

Secțiunea I.1. Structura organizatorică și competența materială a Secției a II-a civile

Structura organizatorică a Secției a II-a civile are la bază, în principal, următoarele prevederi legale:

- art. 21 alin. (2) din Legea nr.304/2022 privind organizarea judiciară – *„Înalta Curte de Casație și Justiție este organizată în patru secții - Secția I civilă, Secția a II-a civilă, Secția penală și Secția de contencios administrativ și fiscal, cu competență proprie.”*

- art. 7 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curții de Casație și Justiție, din 14 martie 2023 (în continuare Regulament/ROFA¹) – *„Înalta Curte de Casație și Justiție se compune din: președinte, 2 vicepreședinți, 4 președinți de secții și judecători.”*

- art. 51 din Regulament – *„Secțiile Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt încadrate cu judecători, magistrați-asistenți, personal auxiliar de specialitate și personal conex, repartizați de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.”*

- art. 52 alin. (1) din Regulament – *„Fiecare secție a Înaltei Curți de Casație și Justiție este condusă de un președinte.”*

- art. 79 alin. (1) din Regulament – *„În cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție funcționează un corp de magistrați-asistenți, compus din prim-magistratul-asistent, magistrați-asistenți șefi și magistrați-asistenți, stabiliți prin statul de funcții.”*

- art. 83 alin. (1) din Regulament – *„Magistrații-asistenți șefi din cadrul secțiilor Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt subordonați ierarhic președinților de secții.”*

- art. 92 din Regulament – *„În cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție funcționează un corp de greșieri, format din prim-greșieri, greșieri, greșieri statisticieni, greșieri documentariști, greșieri arhivari și greșieri registratori, cu studii superioare sau cu studii medii, ale căror atribuții*

¹ Publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.274 din 3 aprilie 2023, aprobat prin Hotărârea nr. 20 din 14 martie 2023 a Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție

sunt stabilite prin fișa postului."

Competența materială a Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție este reglementată de dispozițiile art. 23 și ale art. 25 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, de cele ale art. 97 din Codul de procedură civilă, dar și de alte acte normative speciale, fie ca instanță de recurs, fie ca instanță de fond.

Potrivit dispozițiilor din legea-cadru, Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție judecă:

- recursurile împotriva hotărârilor pronunțate de curțile de apel și a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege;
- recursurile declarate împotriva hotărârilor nedefinitive sau a actelor judecătorești, de orice natură, care nu pot fi atacate pe nicio altă cale, iar cursul judecății a fost întrerupt în fața curților de apel;
- recursurile formulate împotriva hotărârilor prin care un alt complet al secției a respins cererea de sesizare a Curții Constituționale cu soluționarea excepției de neconstituționalitate;
- cererile de strămutare, conflictele de competență și orice alte cereri prevăzute de lege, date în competența sa.

Prin Hotărârea Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 99 din 20 septembrie 2018, vizând echilibrarea activității de judecată la nivelul Secției I civile și al Secției a II-a civile, s-a decis modul de repartizare a cauzelor între cele două secții civile ale instanței supreme, în funcție de obiectul acestora, măsură ce a intrat în vigoare începând cu data de 1 octombrie 2018, fiind ulterior prelungită anual prin hotărâri ale organului colegial de conducere. Astfel, în această manieră, s-a stabilit că Secției a II-a civile îi revin spre soluționare *litigiile cu profesioniști, litigiile de muncă, cele vizând asigurări sociale, faliment, drept maritim și fluvial și insolvența persoanei fizice.*

Prin Hotărârea Colegiului de conducere nr. 166 din 21 decembrie 2022 a fost aprobată funcționarea, pentru anul 2023, a 7 (șapte) completuri de judecată în compunere de 3 judecători, iar prin Hotărârea Colegiului de conducere nr. 172 din 21 decembrie 2022 a fost aprobată funcționarea, pentru același an, a 7 (șapte) completuri de judecată în compunere de 3 judecători specializate în soluționarea cauzelor civile izvorând din exploatarea unei întreprinderi. Aceeași manieră de funcționare a activității jurisdicționale s-a prelungit și pe parcursul anului 2024.

În exercitarea competenței materiale, în cadrul mecanismelor de unificare a practicii judiciare, potrivit dispozițiilor art. 519 și următoarele Cod procedură civilă și ale art. 34 alin. (2) - (4) din Regulament, Secția a II-a civilă soluționează sesizările privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept care sunt de competența exclusivă a secției.

În componența *Completurilor de 5 judecători* au participat, atât în anul 2023, cât și în anul 2024, 3 judecători ai secției, ca membri titulari și 17 judecători, ca membri supleanți.

În componența *Completurilor competente să soluționeze recursul în interesul legii, în anul 2023:*

- a) au participat 22 judecători ca membri titulari;
- b) 14 judecători au fost desemnați raportori.

În componența *Completelor pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în anul 2023:*

- a) au participat 23 judecători, ca membri titulari;
- b) 18 judecători au fost desemnați raportori.

Secțiunea I.2. Resurse umane

Potrivit *Raportului privind activitatea desfășurată de ICCJ în anul 2023*², Secția a II-a civilă a avut în ultimii ani, comparativ cu celelalte secții ale instanței supreme, cel mai ridicat grad de ocupare a schemei de personal.

La debutul anului 2023, Secția a II-a civilă avea un număr de 21 judecători în activitate, inclusiv președintele de secție și 21 de magistrați-asistenți. În cursul anului 2023, un judecător și un magistrat-asistent și-au încetat activitatea prin pensionare. Pe de altă parte, în urma finalizării Concursului pentru promovarea în funcția de judecător la Înalta Curte, 2 judecători și-au început activitatea în cadrul secției în cursul lunii mai, iar un alt judecător, promovat în luna octombrie 2023, a fost delegat de conducerea instanței să-și desfășoare activitatea în cadrul Secției I civile până la data de 01.05.2024.

Astfel, urmare a fluctuației de personal înregistrate, Secția a II-a civilă a funcționat în anul 2023 cu o medie de 22 de judecători, constituiți în 7 completuri de judecată în compunere de 3 judecători. În anul 2024, la nivelul secției s-au pensionat 3 judecători, promovând 2, din care unul a fost delegat să funcționeze în cadrul Secției de contencios administrativ și fiscal, astfel încât, la

² <https://www.iccj.ro/informatii-publice/informatii-de-interes-public/>

momentul de față în cadrul secției își desfășoară activitatea un număr de 21 de judecători, inclusiv președintele de secție, organizați în 7 completuri de judecată.

Importat de menționat este faptul că, prin Hotărârea nr. 1552/05.09.2024, Secția pentru Judecători a Consiliului Superior al Magistraturii a hotărât organizarea unui nou concurs de promovare în funcția de judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție în perioada septembrie 2024 – ianuarie 2025, fiind scoase la concurs 2 posturi de judecător la nivelul Secției a II-a civile.

Trebuie remarcat în acest context și faptul că, activitatea jurisdicțională a fost mult îngreunată la nivelul secției pe tot parcursul anului 2024 și prin prisma desfășurării în România a unui număr de 3 procese electorale, pentru organizarea cărora 5 judecători din cadrul Secției a II-a civile au fost angrenați în compunerea Birourilor Electorale Centrale, fiind degrevați parțial de activitatea de judecată, aceasta din urmă fiind asigurată prin participarea judecătorilor din planificarea de permanență, inclusiv a președintelui de secție care, în acest an, este și membru titular al unui complet de 5 judecători.

Nu în ultimul rând, trebuie subliniată împrejurarea intervenirii în cursul anului 2024 a unei creșteri exponențiale a sesizărilor pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în urma adoptării OUG nr. 62/2024, împrejurare ce a condus la o largă participare a judecătorilor secției în compunerea completului competent să soluționeze acest tip de mecanism privind unificarea practicii judiciare în materia vizată de actul normativ citat.

De asemenea, tot în cursul anului 2024, o mare parte dintre judecătorii secției au participat la ședințe de judecată în cadrul completurilor configurate la nivelul Secției de contencios administrativ și fiscal, aflată într-o situație extrem de dificilă, generată de fluctuația masivă în ocuparea posturilor de judecători și supraîncărcarea rolului.

În privința **magistraților-asistenți**, în anul 2023 schema de personal a Secției a II-a civile a cuprins 23 de posturi. În cursul aceluiași an, un magistrat-asistent și-a încetat activitatea prin pensionare, gradul de ocupare fiind de 86,96% în condițiile în care au funcționat efectiv, în medie, 20 de magistrați-asistenți.

Repartizarea magistraților-asistenți în constituirea celor 7 completuri de judecată organizate la nivelul secției s-a concretizat într-un număr de 2/3 magistrați-asistenți pe fiecare complet de judecată. La ora actuală, formațiunea stabilă configurată la nivelul fiecărui complet are în compunere 3 magistrați-asistenți.

Referitor la **personalul auxiliar de specialitate**, în anul 2023 schema secției a cuprins un număr de 31 de posturi de grefieri. Și în anul 2023, la nivelul Secției a II-a civile s-a optat pentru o stabilizare a grefierilor pe cele 7 completuri de judecată, fiind alocați câte 3 grefieri de ședință pe fiecare complet. În momentul de față, formațiunea stabilă constituită la nivelul fiecărui complet are în componere doar 2 grefieri.

Secțiunea I.3. Resurse materiale

Începând cu luna iulie a anului 2023, Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție funcționează temporar într-un sediu închiriat, situat în Bulevardul Octavian Goga nr. 2, împreună cu celelalte secții și departamente ale instanței.

Deși conducerea instanței s-a preocupat pentru crearea în noua locație a unor condiții de lucru corespunzătoare, totuși, soluția acestui sediu secundar este departe de a fi optimă, spațiile destinate nefiind suficiente și potrivite pentru activitatea deosebit de complexă și susținută desfășurată la nivelul Înaltei Curți, cu atât mai mult cu cât, acest proces de tranziție se desfășoară cu păstrarea deplinei continuități a activității, care a devenit chiar mai laborioasă, în contextul deja arătat.

Din punct de vedere al resurselor IT, dotarea materială este bună, fiecare judecător, magistrat-asistent și grefier având calculator de generație nouă - Intel Core i7, acces la imprimante Lexmark de mare capacitate, la Scanner/Xerox și la aplicații legislative.

De asemenea, judecătorii, magistrații-asistenți și grefierii au acces la folderul comun cuprinzând Monitorul Oficial, hotărârile Colegiului de conducere, hotărârile judecătorești pronunțate la nivelul secției, hotărârile pronunțate în mecanismele de unificare a jurisprudenței (recurs în interesul legii și hotărâre prealabilă pentru dezlegarea unor chestiuni de drept).

Noul website al Înaltei Curți de Casație și Justiție, funcțional începând cu anul 2021, conține o platformă de servicii digitale (dosarul electronic, serviciul de comunicare electronică a actelor de procedură, biblioteca digitală care include și noul motor de căutare a jurisprudenței, creând posibilitatea căutării jurisprudenței indexate după cuvinte cheie și/sau după materie).

Începând cu luna noiembrie 2021, dosarul electronic a fost dezvoltat și îmbunătățit, adăugându-se și funcțiunea privind depunerea electronică a documentelor adresate Înaltei Curți, atât în ceea ce privește activitatea judiciară, cât și în ceea ce privește activitatea administrativă a acesteia.

Este operațional, de asemenea, sistemul de comunicare electronică a actelor de procedură (TDS), părțile având posibilitatea de a solicita comunicarea actelor de procedură în această manieră. În acest context, se cuvine menționat faptul că noua lege privind organizarea judiciară a formalizat la nivel legislativ Dosarul Electronic Național, de natură să permită, cu respectarea legii, accesul părților la dosarul cauzei prin internet, comunicarea electronică a actelor de procedură, precum și posibilitatea depunerii, în aceeași modalitate, a unor acte la dosarul cauzei.³

Măsurile stabilite în planul de digitalizare care vizau relația Înaltei Curți cu cetățenii și profesioniștii dreptului au fost implementate, fiind funcționale noi aplicații informatice de suport pentru activitatea personalului propriu – în special cele privind transcrierea automată a înregistrărilor audio ale ședințelor de judecată și anonimizarea automatizată a jurisprudenței, în vederea publicării acestora pe pagina de internet proprie. Sub aspectul echipamentelor informatice fizice, în contextul Planului Național de Redresare și Reziliență, s-a reușit includerea Înaltei Curți printre instituțiile beneficiare ale unei actualizări a *hardware*-lui existent, ceea ce va permite o mai bună funcționare a rețelelor deținute, precum și asigurarea unui standard adecvat de securitate cibernetică.

Secțiunea I.4. Analiza activității Secției a II-a civile

Ca notă generală, potrivit datelor statistice evidențiate în cuprinsul *Raportului de activitate al ICCJ pentru anul 2023*, se impune remarcat efortul constant și susținut al judecătorilor și magistraților-asistenți de a gestiona cele două vulnerabilități majore ale instanței supreme, respectiv supraîncărcarea și fluctuația de personal, astfel încât, deși numărul cauzelor pendinte rămâne ridicat, rata de soluționare a cauzelor la nivelul secției este una de peste 100%, în condițiile scăderii corespunzătoare și consistente a stocului de dosare.

a) Analiza cantitativă

Cauzele aflate în stoc la 1 ianuarie 2023

La începutul lunii ianuarie 2023, pe rolul Secției a II-a civile, stocul de dosare înregistra un număr de 1.003 dosare, în scădere față de anii anteriori, cu 34,29% față de anul 2022, și cu 61,41% față de 2021.

³ art. 15 alin. (6) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară

Cauzele nou intrate

În anul 2023 au fost înregistrate 2.490 de dosare, în creștere cu 3,66% față de anul 2022 când numărul acestora a fost de 2.402 dosare, și în scădere cu 1,08% față de anul 2021.

Structura dosarelor nou înregistrate pe rolul Secției a II-a civile în anul 2023, pe stadii procesuale, arată faptul că din totalul de 2.490 dosare nou intrate, 55,02% au fost în stadiul procesual *recurs*, 8,03% au fost în stadiul procesual *contestație în anulare și revizuire* și restul de 36,94% reprezintă stadiul procesual *fond* (conflicte de competență, cereri de strămutare și alte cauze).

Cauzele aflate pe rol

În anul 2023, Secția a II-a civilă a avut de soluționat un număr de 3.493 dosare (2490 dosare nou intrate plus 1.003 dosare rămase nesoluționate la sfârșitul anului 2022), în scădere comparativ cu anii anteriori, cu 256 dosare față de anul 2022, când numărul acestora a fost de 3749, reprezentând o scădere cu 7,3% și cu 643 dosare față de anul 2021 când numărul dosarelor pe rol a fost de 4136, ceea ce înseamnă o scădere cu 18,4%.

Din numărul total de 3.493 dosare de soluționat, un procent de 63,21% au reprezentat cauze aflate în stadiul procesual *recurs*, 7,27% au fost cauze aflate în stadiul procesual *contestație în anulare și revizuire*, iar restul de 29,51% au reprezentat cauze aflate în stadiul procesual *fond* (conflicte de competență, cereri de strămutare și alte cauze).

Cauzele soluționate

Potrivit datelor statistice, în anul 2023 au fost pronunțate 2.301 de decizii, 438 de încheieri de dezinvestire cu număr și 723 încheieri de dezinvestire fără număr.

Indicatorul *dosare soluționate* s-a materializat într-un număr de 2.721 dosare, comparativ cu anii anteriori, în scădere cu 25 dosare față de anul 2022, când numărul acestora a fost de 2.746, reprezentând o scădere cu 0,91% și cu 68 dosare mai puțin față de anul 2021 când numărul acestora a fost de 2.789, reprezentând o diminuare cu 2,49%.

Din cele 2.721 dosare soluționate, 58,36% au reprezentat dosare aflate în stadiul procesual *recurs*, 8,19% au fost în stadiul procesual *contestație în anulare/revizuire* și restul de 33,44% au reprezentat stadiul procesual *fond* (conflicte de competență, cereri de strămutare și alte cauze).

Cauzele rămase pe rol la sfârșitul anului 2023

La sfârșitul anului 2023 se aflau pe rolul Secției a II-a civile 772 dosare, în scădere față de anii anteriori, cu 231 dosare față de anul 2022, când numărul dosarelor rămase în stoc a fost de

1.003 dosare, reprezentând o scădere cu 23%, și cu 575 dosare față de 2021, când numărul acestora a fost de 1.347 dosare, reprezentând o scădere cu 42,68.

Din totalul dosarelor rămase pe rol, 80,31% se află în stadiul procesual *recurs*, 4,01% sunt în stadiul procesual *contestație în anulare/revizuire* și restul de 15,67% reprezintă stadiul procesual *fond* (conflicte de competență, cereri de strămutare și alte cauze). La acestea se adaugă 40 de dosare asociate.

Încărcătura pe complet, pe judecător și pe magistrat-asistent

Încărcătura pe complet

Raportat la un număr de 7 completuri de judecată funcționale pe parcursul anului 2023 și la numărul de dosare nou intrate, rezultă o medie de 356 dosare care au revenit fiecărui complet. Prin raportare la numărul dosarelor aflate pe rol, rezultă o încărcătură medie de 499 dosare/complet în cursul anului 2023. Având în vedere numărul dosarelor soluționate de Secția a II-a civilă în anul 2023, rezultă o medie anuală de soluționare a dosarelor de 389 dosare/complet. Prin raportare la stocul de dosare înregistrat la finalul anului 2023, rezultă o medie de 110 dosare rămase pe rol/complet.

Încărcătura pe judecător în componența diverselor formațiuni de judecată

În componența Completurilor de 3 judecători:

a) în ceea ce privește numărul de dosare rulate, încărcătura calculată la numărul de 21 judecători care și-au desfășurat activitatea pe întregul an 2023, a fost, în medie, de 720 dosare; încărcătura calculată la numărul de 23 judecători aflați în schemă, a fost, în medie de 657 dosare.

b) în ceea ce privește cauzele soluționate prin decizii și încheieri de dezinvestire, calculate prin raportare la cei 21 judecători care au funcționat efectiv, numărul acestora a fost, în medie, de 494 dosare și, respectiv, de 433 dosare, prin raportare la numărul de 23 judecători aflați în schemă.

În componența Completurilor de 5 judecători au participat 3 judecători, ca membri titulari și 17 judecători, ca membri supleanți.

În componența Completurilor competente să soluționeze recursul în interesul legii:

a) au participat 22 judecători ca membri titulari;

b) au rulat, în medie, 8 dosare;

c) 14 judecători au fost desemnați raportori;

d) în ceea ce privește numărul de cauze soluționate, calculat la numărul de 22 judecători, acesta a fost, în medie, de 6 dosare.

În componența Completurilor pentru dezlegarea unor chestiuni de drept:

- a) au participat 23 judecători, ca membri titulari;
- b) au rulat, în medie, 11 dosare și au soluționat, în medie, 10 dosare;
- c) 18 judecători au fost desemnați raportori.

Încărcătura pe magistrat-asistent

a) în ceea ce privește numărul de dosare rulate, încărcătura calculată la numărul de 21 magistrați-asistenți care și-au desfășurat activitatea pe parcursul anului 2023, a fost, în medie, de 240 dosare; încărcătura calculată la numărul de 23 magistrați-asistenți aflați în schemă, a fost, în medie de 219 dosare.

b) în ceea ce privește numărul de hotărâri redactate, încărcătura calculată la numărul de 21 magistrați-asistenți care și-au desfășurat activitatea pe parcursul anului 2023, a fost, în medie, de 103 decizii; încărcătura calculată la numărul de 23 magistrați-asistenți aflați în schemă, a fost, în medie de 94 decizii.

Magistrații-asistenți care și-au desfășurat activitatea în cadrul Secției a II-a civile în anul 2023 au fost desemnați raportori, în medie, în 20 de dosare aflate în procedura de filtru a fazei procesuale *recurs*.

b) Analiza calitativă

Implementarea indicatorilor de performanță și examinarea efectuată în considerarea acestora reprezintă instrumente de introspecție analitică a activității la nivelul instanței și a secției, de stabilire a mijloacelor de îmbunătățire a activității și de creștere a gradului de eficiență⁴, concluziile obținute reprezentând un reper în raport de care managerul poate stabili măsuri concrete care să conducă la o intensificare a activității.

Într-o evaluare a activității Secției a II-a civile, prin prisma indicatorilor de performanță utilizați pentru măsurarea eficienței activității instanțelor judecătorești naționale, se constată o menținere a competitivității activității desfășurate și în anul 2023, în contextul unei ușoare creșteri a dosarelor nou intrate în diferite faze procesuale. Astfel, pot fi reținute următoarele concluzii:

a) Rata de soluționare a dosarelor (operativitatea), calculată exclusiv în raport de dosarele

⁴ Hotărârea nr. 1305/09.10.2014 a Consiliului Superior al Magistraturii — Secția pentru judecători, prin care s-a aprobat Raportul Grupului de lucru privind eficiența activității instanțelor

nou intrate – după formula raportul dintre dosarele finalizate în perioada de referință și dosarele nou intrate în aceeași perioadă, exprimată procentual – a fost de 109,27% în anul 2023, comparativ cu 110% în anul 2022, remarcându-se menținerea acestui indicator la un nivel ridicat, ceea ce reflectă eforturile depuse de Secția a II-a civilă și pe parcursul anului 2023, când au fost soluționate 2.721 dosare, comparativ cu anul 2022, când au fost soluționate 2746 dosare. Cu siguranță, un factor important l-a reprezentat menținerea a 7 completuri de judecată pe tot parcursul anului 2023, opțiunea de a nu se desființa niciun complet dovedindu-se una eficientă.

b) Stocul de dosare, calculat ca fiind suma dosarelor aflate pe rol la finele perioadei de referință și nefinalizate; numărul cauzelor aflate pe rol în cursul anului 2023 a fost de 3.493 dosare, din care au fost soluționate 2.721 dosare, față de un număr de 3.749 dosare aflate pe rol în anul 2022, din care au fost soluționate 2.746 dosare. Astfel, se remarcă o diminuare a stocului la sfârșitul anului 2023, acesta fiind de 772 dosare, față de anul 2022 când acesta a fost de 1003 dosare, scăderea fiind de 231 dosare.

Deși s-a înregistrat o scădere semnificativă a stocului de dosare nesoluționate la sfârșitul anului 2023, totuși, un stoc de 772 dosare rămâne în continuare o vulnerabilitate care impune adoptarea unor măsuri de natură să conducă la o mai bună gestionare a acestei situații și la depășirea ei în cel mai scurt timp.

c) Durata de soluționare a cauzelor, apreciată ca fiind timpul mediu scurs între data înregistrării dosarelor și data pronunțării deciziei finale; în anul 2023, 63,94% dintre cauze au fost soluționate într-un interval de până la 6 luni, iar 36,06% dintre cauze au fost soluționate într-un interval mai mare de 6 luni. În anul 2023 s-a diminuat numărul cauzelor nou intrate cu stadiul procesual *recurs* în care a fost derulată procedura de filtrare, ceea ce a condus la reducerea perioadei de soluționare a dosarelor.

d) Redactările peste termenul legal: deși se poate constata o scădere a numărului de hotărâri pentru care termenul legal de redactare a fost depășit, aceasta în contextul unei creșteri a numărului dosarelor nou intrate și diminuării stocului, coroborat cu o rată a operativității performantă, totuși, numărul de dosare redactate peste termen se situează în cadrul secției la un nivel ridicat, chiar în condițiile monitorizării situației și luării unor măsuri în vederea remedierii acesteia. Astfel, la data de 02.09.2024 exista un număr total de 467 decizii pentru care termenul legal de redactare a fost depășit, din care 252 decizii neredactate și 215 decizii nefinalizate (aflate „pe circuit”).

Capitolul II

Disfuncții și vulnerabilități identificate în activitatea Secției a II-a civile. Soluții propuse pentru prevenirea și înlăturarea acestora

Secțiunea II.1. Analiza SWOT a situației actuale a Secției a II-a civile

Analiza SWOT (acronim de la *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Treats – Puncte tari, Puncte slabe, Oportunități, Amenințări*) a activității Secției a II-a civile este nu doar necesară, dar și utilă în procesul de identificare a factorilor interni și a celor externi care pot influența activitatea instituției supuse eficientizării, precum și pentru determinarea direcțiilor de acțiune viitoare, prin atenuarea riscurilor și maximizarea oportunităților.

A. Puncte tari

- un corp de judecători de o excelentă calitate, nu doar buni profesioniști, ci și empatici, pragmatici, cu spirit de echipă și cu o viziune realistă asupra relațiilor sociale, a raporturilor juridice din societate și, implicit, asupra soluțiilor ce se impun diferendelor deduse judecății; flexibilitatea în gândire, respectul față de întregul personal și față de actul de justiție sunt de natură să denote o excelentă capacitate de adaptare și de gestionare a situațiilor de criză generate de volumul susținut de activitate și de complexitatea cauzelor aflate pe rolul secției, dar și o bună cunoaștere și înțelegere a naturii umane, aspecte care, finalmente, circumscriu un colectiv omogen, unit și armonios. Această stare de lucruri este, fără îndoială, și meritul eforturilor depuse de președinții de secție sau de înlocuitorii acestora, care au făcut o prioritate din realizarea unei bune coeziuni a colectivului și reprezintă, totodată, în opinia mea, una din rațiunile pentru care, la nivelul secției, nu ne-am confruntat cu un val masiv de pensionări;
- interesul manifestat de judecători pentru o continuă și înaltă perfecționare profesională, ca premisă a înfăptuirii unui act de justiție de calitate, disponibilitatea acestora de a participa la programe de pregătire profesională, în țară și în străinătate;
- existența unui corp de magistrați-asistenți și de grefieri de bună calitate, cu deschidere pentru activitatea de formare profesională atât la nivel individual, cât și la nivel centralizat;

- crearea *Rețelei Naționale de Unificare a Practicii Judiciare*, a *Serviciului pentru studiul și unificarea jurisprudenței*, deschiderea față de mecanismele complementare de unificare a practicii judiciare și preocuparea permanentă a judecătorilor pentru asigurarea interpretării și aplicării unitare a legii în cauzele deduse judecătii;
- asigurarea permanentă a accesului judecătorilor și a magistraților-asistenți la informații de natură legislativă și jurisprudențială;
- existența dosarului electronic, care facilitează mult munca la distanță, și a sistemului informatic ECRIS;
- biblioteca digitală și facilitățile generate de noul motor de căutare a jurisprudenței ÎCCJ;
- respectarea principiului repartizării aleatorii a cauzelor, precum și a principiului continuității în soluționarea acestora, în măsură să asigure controlul judecătorului asupra propriului volum de activitate;
- implementarea unor proceduri privind pregătirea dosarelor în recurs, circuitul dosarelor și formalizarea diferitelor acte de procedură întocmite în gestionarea administrativă a dosarelor înregistrate;
- implementarea conceptului de *structură de judecată stabilă*, în formula 3 judecători – 3 magistrați-asistenți – 2 grefieri;
- perspectiva unei stabilități legislative cu privire la statutul magistratului; găsirea unei soluții legislative rezonabile privind regimul pensiei de serviciu, care ar trebui urmată de o lege a salarizării destinată exclusiv personalului din sistemul judiciar.

B. Puncte slabe

- supraîncărcarea judecătorilor și a magistraților-asistenți generată de volumul excesiv de activitate, raportat nu doar la numărul, ci și la complexitatea crescută a cauzelor;
- lipsa de experiență a judecătorilor, magistraților-asistenți și a grefierilor nou promovați în gestionarea unei activități de calibrul celei desfășurate la nivelul ÎCCJ;
- fluctuația moderată dar continuă a structurii colectivului, de natură a genera eforturi consistente și perpetue atât pentru integrarea celor nou veniți în mediul caracterizat de cerințele corespunzătoare nivelului instanței supreme, cât și pentru adaptarea lor rapidă la dinamica acestui proces;

- insuficiența timpului necesar pentru o pregătire optimă a ședințelor de judecată, respectiv pentru studiul aprofundat al dosarelor, doctrinei și jurisprudenței;
- existența unui stoc ridicat de dosare;
- lipsa unui spațiu optim destinat desfășurării activității în privința tuturor categoriilor de personal;
- durata încă mare de soluționare a cauzelor aflate în stadiul procesual *recurs*;
- deficiențe în modul de redactare a hotărârilor judecătorești la nivelul magistraților-asistenți;
- întâzieri semnificative în redactarea hotărârilor judecătorești, în special la nivelul magistraților-asistenți;
- insuficienta implicare a magistraților-asistenți în prevenirea apariției sau perpetuării unei practici judiciare neunitare;
- o schemă subdimensionată la nivelul magistraților-asistenți și al grefierilor, în raport cu nevoile concrete și efective reclamate de activitatea secției;
- circuitul deficitar al dosarelor după redactarea hotărârii;
- instabilitatea legislativă, dublată de o inflație legislativă, cadrul juridic național fiind frecvent supus unor modificări; pregătirea improprie în vederea adoptării actelor normative, cu impact asupra activității de aplicare și interpretare a legii desfășurată în instanțe.

C. Oportunități

- constituirea, la inițiativa președintelui ÎCCJ, a unui *Grup de reflecție* cu privire la competențele instanței supreme, ale cărui propuneri sunt așteptate să genereze schimbare și să reia aceste competențe astfel încât ele să corespundă rolului constituțional al instanței în unificarea practicii judiciare;
- implementarea Ecris 5, inclusiv a modului său de jurisprudență menit a facilita căutarea acesteia; utilizarea ReJUST la nivelul ÎCCJ și dezvoltarea unui motor de căutare similar acestuia pentru jurisprudența ÎCCJ;
- implementarea proiectului *Rețelei Naționale de Unificare a Practicii Judiciare*, un instrument de cooperare în timp real a ÎCCJ cu celelalte instanțe naționale, ce permite cunoașterea și soluționarea problemelor de practică neunitară prin mecanisme informale, rapide și, deopotrivă, eficiente;

- implementarea programelor de formare profesională a magistraților-asistenți anterior începerii activităților acestora;
- preluarea competențelor privind organizarea concursului pentru ocuparea posturilor vacante de magistrați-asistenți la nivelul ÎCCJ, cu consecința unei proceduri de selecție mai adaptate nevoilor de recrutare specifice pentru această profesie;
- consolidarea *Serviciului pentru studiul și unificarea jurisprudenței*;
- intrarea în vigoare a Protocolului 16 la CEDO, pus în aplicare prin Legea nr. 173/2022, un mijloc procedural prin care Înalta Curte de Casație și Justiție și Curtea Constituțională pot solicita Curții Europene a Drepturilor Omului un aviz consultativ cu privire la chestiuni de principiu care vizează interpretarea ori aplicarea dispozițiilor Convenției și ale protocoalelor la aceasta;
- un grad sporit de obiectivitate în procedura de promovare la ÎCCJ, dată fiind partajarea atribuțiilor între Comisia de evaluare a lucrărilor (formată, la propunerea președintelui instanței supreme, din 2 judecători ÎCCJ și un profesor universitar) și Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii, în fața căreia se derulează etapa interviului candidaților.

D. Riscuri

- existența unui număr semnificativ de judecători la nivelul secției care îndeplinesc condițiile legale de pensionare;
- lipsa de coerență legislativă și de corelare a modificărilor legislative, de natură a genera confuzii și incertitudini în interpretarea legii;
- blocarea procesului legislativ vizând modificarea normelor de competență și reșezarea regimului căilor de atac, cu consecința degrevării instanței de cauzele vădit inadmisibile ori de importanță redusă;
- scăderea calității actului de justiție, generată, în cazuri izolate, de jurisprudență neunitară și un conținut imperfect al hotărârilor judecătorești.

Secțiunea II.2. Vulnerabilități identificate în activitatea Secției a II-a civile și măsuri propuse pentru înlăturarea acestora

Progresele înregistrate în precedentele mandate ale președinților secției se impun a fi continuate, însă vulnerabilitățile identificate trebuie să fie cunoscute și asumate pentru a-și putea găsi rezolvarea prin cele mai adecvate metode, și pentru a ne putea îndrepta spre o îmbunătățire a activității, finalitate convergentă cu principalul scop al sistemului judiciar în ansamblul său, și anume: înfăptuirea unui act de justiție autentic, de înaltă calitate – coerent, rapid și previzibil.

Vulnerabilitățile remarcate pot fi structurate astfel:

a) Volumul de activitate al Secției a II-a civile

Așa cum rezultă din datele statistice prezentate, volumul de activitate al secției se menține constant ridicat, reprezentând în continuare o problemă majoră, de natură a afecta în mod real calitatea activității, în condițiile fluctuației endemice de personal, moderată dar sistematică.

Remedii propuse:

O posibilă rezolvare pentru reducerea volumului de activitate ar fi, în opinia mea, *reconfigurarea competențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție*, printr-o revizuire a legislației, de natură a reaseza instanța supremă pe poziția convenită în ierarhia sistemului judiciar, punând în centrul competențelor sale unificarea practicii judiciare. Este inadmisibilă inexistența unui mecanism procedural care să împiedice încărcarea rolului instanței supreme cu căi de atac vădit inadmisibile sau cu diverse cauze de importanță redusă. Cu alte cuvinte, misiunea constituțională, de vector în unificarea jurisprudențială la nivel național, este incompatibilă cu volumul excesiv de activitate înregistrat la nivelul Înaltei Curți în toate materiile ce intră în aria sa de competență.

Modificările legislative clamate de o manieră recurentă de sistemul judiciar, în scopul declarat al înfăptuirii unei justiții efective, de calitate, concordantă interesului public al societății căreia aceasta se adresează, se greșează pe principiul separației puterilor în stat, fundamentul statului de drept, Constituția consacrand și garantând nu numai separația între puterile statului, ci și funcționarea în echilibru și cooperarea loială între acestea, ceea ce presupune, în mod necesar și obligatoriu, respectarea independenței instituționale a autorității judecătorești, atât de către puterile legislativă și executivă, cât și de către cetățeni, deopotrivă. Aceasta deoarece, statului îi revine obligația de a garanta preeminența dreptului, respectiv efectivitatea accesului la justiție și dreptul la un proces echitabil.

O perspectivă de înalt profesionalism, vizând formularea unor propuneri de îmbunătățire a legislației sub acest aspect, este așteptată din partea *Grupului de reflecție* constituit la inițiativa președintelui instanței supreme cu implicarea mediului academic.

De altfel, propunerile Înaltei Curți de modificare a competenței au fost incluse în noua *Strategie de dezvoltare a sistemului judiciar pentru perioada 2022-2025*⁵ și în Planul de acțiune aferent acesteia, unul din scopurile specifice ale obiectivului strategic 6 – Consolidarea capacității instituționale la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție – fiind reprezentat de „*Reașezarea competenței de judecată a Înaltei Curți de Casație și Justiție și adaptarea schemei de personal la noile competențe*”. Potrivit Planului de acțiune, acest obiectiv urmează a fi atins, în principal, prin: elaborarea documentului de analiză incluzând propuneri de modificare a legislației privind competența Înaltei Curți de Casație și Justiție și elaborarea proiectelor de acte normative care intră în competența Ministerului Justiției.

Propunerile formulate, de reconfigurare a competenței materiale a instanțelor judecătorești, au în vedere realizarea unui echilibru mai bun între nivelul de complexitate a cauzelor și nivelul de jurisdicție a instanței, precum și asigurarea unei reglementări unitare a competenței instanțelor.

Dezideratul reașezării competențelor Înaltei Curți nu vizează doar nevoia de degrevare a instanței supreme de cauzele vădit inadmisibile ori având o importanță redusă, ci și nevoia ca, în anumite cauze susceptibile de a genera o jurisprudență neunitară cu un impact major, precum cele din materia drepturilor salariale, să se poată interveni imediat, prin intermediul mecanismelor de unificare specifice, evitându-se riscul perpetuării unor practici neunitare consolidate.

Din această perspectivă, este salutabilă adoptarea *OUG nr. 62/2024 privind unele măsuri pentru soluționarea proceselor privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, precum și a proceselor privind prestații de asigurări sociale*. Impactul produs însă prin implementarea actului normativ citat asupra volumului de activitate al instanței supreme este covârșitor, astfel încât se impune adoptarea stringentă a unor riguroase măsuri organizatorice la nivelul tuturor secțiilor pentru ca noua categorie de cauze să poată fi gestionată de o manieră optimă, iar mecanismul propus să aibă eficiența scontată, într-un termen rezonabil.

⁵ Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar pentru perioada 2022-2025 a fost aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 436 din 30 martie 2022, publicată în Monitorul Oficial nr. 322 din 1 aprilie 2022, Partea I

Trebuie amintit că, o inițiativă poate prematur abandonată a reprezentat-o *Proiectul de lege pentru completarea legii privind organizarea judiciară și a Legii nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă* (PLx. 676/2020), prezentat în Biroul permanent al Camerei Deputaților la data de 16.11.2020, avizat pozitiv de Consiliul Superior al Magistraturii, fundamentat pe o serie de chestiuni care au rezultat din activitatea instanțelor de judecată, inclusiv cea a instanței supreme și au impactat negativ procedura judiciară, atât sub aspectul celerității acesteia, cât și prin augmentarea cheltuielilor bugetare aferente unor asemenea situații, putându-se menționa, cu titlu de exemplu: cereri și căi de atac informale și/sau neinteligibile, cereri cărora nu li se poate identifica natura sau scopul urmărit prin demersul judiciar; cereri vădit inadmisibile, care nu se circumscriu competenței instanței; cereri identice, ce au fost examinate anterior, și care nu conțin niciun element de noutate. În același context, de *lege ferenda*, ar mai putea prezenta interes următoarele soluții:

- mărirea pragului valoric, de natură să antreneze competența materială funcțională a instanțelor, în situația litigiilor evaluabile în bani;

- excluderea unor categorii de litigii, în funcție de natura sau obiectul acestora, de la triplul grad de jurisdicție (fond – apel – recurs), cu consecința supunerii hotărârii pronunțate în primă instanță, în materiile respective, exclusiv căii de atac a recursului la instanța ierarhic superioară;

- înlăturarea caracterului atacabil al hotărârilor care consfințesc măsuri procedurale adoptate în cursul judecării de către instanțele de ultim grad de jurisdicție (*cu titlu de exemplu*, pot fi menționate cele vizând suspendarea judecării, constatarea perimării cererii, renunțarea la judecată/drept, respingerea cererilor de recuzare), ca și al hotărârilor prin care, aceleași instanțe soluționează cereri de revizuire întemeiate pe motivul contrarietății de hotărâri;

- finalmente, reintroducerea unei proceduri îmbunătățite de filtrare a recursurilor.

Aceste propuneri s-ar putea constitui într-o temă de dezbateri viitoare, organizate în cadrul colectivului de judecători în contextul prevederilor art. 59 din ROFA, circumscrise necesității îmbunătățirii legislației.

Dacă la nivelul Înaltei Curți a fost găsită o soluție parțială pentru chestiunea cererilor informale, prin Hotărârea Colegiului de Conducere nr. 36/28.06.2017, astfel cum a fost completată prin Hotărârea nr. 86/30.06.2021, recomandându-se calificarea acestor cereri ca fiind petiții, cu consecința soluționării lor de către Biroul de informare și relații publice, totuși, acestui demers

salutabil nu i se acordă atenția cuvenită, astfel că îmi propun să iau măsurile necesare pentru a-i da mai multă eficiență, cu consecințe concrete în planul volumului de activitate.

Pe de altă parte, curțile de apel continuă să înregistreze aceste cereri drept căi de atac și să le înainteze ca atare instanței supreme, ceea ce face ca ele să continue să ajungă pe rolul secției, cu consecințe negative asupra volumului de activitate, în detrimentul soluționării unor cauze cu o complexitate crescută. Cum, în multe dintre aceste cauze, nu se solicită nici judecata în lipsa părților, acestea ajung să fie suspendate în temeiul prevederilor art. 411 alin. (1) pct. 2 C.proc.civ., încărcând stocul de dosare al secției și atrăgând, finalmente, sancțiunea perimării, censurabilă pe calea recursului la Completul de 5 judecători, astfel încât, consider că trebuie găsită o manieră unitară de tratare a acestei probleme, la toate nivelurile de jurisdicție.

b) Durata procedurilor de soluționare a cauzelor, inclusiv sub aspectul termenului de redactare a hotărârilor judecătorești

Judecarea cauzelor într-un termen rezonabil are ca scop înlăturarea incertitudinii în care se găsesc părțile, prin restabilirea, cât mai curând posibil, a drepturilor încălcate și prin reinstaurarea legalității ce trebuie să guverneze toate raporturile juridice într-un stat de drept. Astfel, printre garanțiile explicite ale desfășurării procedurii unui proces echitabil, art. 6 parag. 1 al Convenției o înscrisă și pe aceea a termenului rezonabil în care orice persoană are dreptul să fie judecată. Prin impunerea respectării unui termen rezonabil pentru îndeplinirea actului de justiție, Convenția subliniază importanța faptului că justiția trebuie să fie administrată fără întârzieri de natură a-i compromite eficacitatea și credibilitatea.

Previzibilitatea termenului de soluționare a unei cauze conferă părților posibilitatea de a estima în timp evoluția etapelor procesuale, durata acestora fiind esențială pentru garantarea finalității procedurii și, implicit, a actului de justiție.

Potrivit datelor statistice prezentate, un procent încă ridicat din cauzele deduse judecății la nivelul Secției a II-a civile a Înaltei Curți (aproximativ 36%) se soluționează într-un interval de timp mai mare de 6 luni. Totodată, principala vulnerabilitate înregistrată la nivelul secției constă în numărul mare de dosare în care termenul legal de redactare a hotărârilor pronunțate a fost depășit.

Remedii:

Deși durata de soluționare a dosarelor înregistrate în stadiul procesual *recurs* s-a redus constant în ultimii ani, totuși acest aspect rămâne o vulnerabilitate, fiind necesară continuarea

demersurilor inițiate în mandatele anterioare și circumscrise, în esență: monitorizărilor continue, sesizărilor vizând necesitatea adoptării unor modificări legislative în materia căilor de atac, ca și încurajării eforturilor judecătorilor și ale magistraților-asistenți – concretizate într-un studiu permanent și aprofundat al doctrinei, literaturii de specialitate, aspectelor de drept comparat și jurisprudenței naționale, inclusiv a CCR, al soluțiilor de principiu adoptate în cadrul mecanismelor informale de unificare jurisprudențială, precum și al dezlegărilor realizate în număr covârșitor prin intermediul mecanismelor formale de unificare a practicii (RIL și HP), precum și al celor adoptate la nivelul CEDO și CJUE.

Acestor demersuri, care reprezintă deja o constantă în activitatea secției, fundamentând situarea acesteia la un bun nivel de performanță în cadrul instanței, li se va alătura, într-o nouă formulă a echipei de conducere, *încercarea de autodepășire și accedere la un stadiu superior de competitivitate*. Coordonatele acestei noi perspective manageriale, întemeiată pe conservarea și valorificarea bunelor practici deja implementate, vor avea în vedere următoarele linii directoare:

1. perfecționarea sistematică a pregătirii profesionale a magistraților-asistenți și a grefierilor;
2. echilibrarea volumului de activitate și partajarea atribuțiilor circumscrise întregii proceduri de soluționare a unei cauze, de la momentul înregistrării acesteia pe rolul secției și până la momentul comunicării hotărârii pronunțate, între membrii echipei stabile formate din judecător – magistrat-asistent – grefier, în sensul degrevării judecătorilor de activitatea de redactare a hotărârilor, prin preluarea de către grefier, spre redactare – *sub formă de proiect* – a unor categorii de hotărâri de complexitate mai redusă, sub supravegherea magistratului-asistent, cu consecința creării premisei concentrării activității acestuia din urmă asupra studiului doctrinei și jurisprudenței incidente în cauzele deduse judecății, cât și asupra redactării hotărârilor pronunțate în dosarele cu o complexitate crescută;
3. consolidarea echipelor stabile constituite actualmente la nivelul fiecărui complet după formula 3 judecători – 3 magistrați-asistenți – 2 grefieri, și chiar efectuarea demersurilor pentru redimensionarea acestora prin întregirea lor cu câte un grefier (3 judecători – 3 magistrați-asistenți – 3 grefieri), astfel încât să poată funcționa 3 sub-echipe permanente, cu aceeași compunere;

4. conceptualizarea hotărârilor judecătorești pronunțate la nivelul secției, prin standardizarea conținutului acestora, cu accent pe justetea și legalitatea soluției și pe pertinenta argumentelor juridice stabilite de completul de judecată cu ocazia deliberării și pronunțării acesteia, prezentate de o manieră sintetică în analiza criticilor invocate în susținerea căii de atac, după o încadrare riguroasă a acestora din urmă în motivele de nelegalitate prevăzute de norma legală aplicabilă, cu evitarea aspectelor nerelevante, a preluărilor redundante ale criticilor și apărărilor părților, precum și cu evitarea dezvoltării excesive a chestiunilor de ordin teoretic circumscrise problemei esențiale pentru economia dosarului și pentru soluționarea cauzei;
5. verificarea mai riguroasă a dosarelor suspendate, în vederea repunerii pe rol a acestora imediat după împlinirea termenului de perimare ori din oficiu, pentru continuarea judecării, după caz;
6. închiderea documentelor în sistemul informatic ECRIS imediat după semnarea hotărârilor. În acest sens, se impune valorificarea dispozițiilor Legii nr. 214/2024, în vigoare începând cu data de 08.10.2024 și care, prin art. 36, modifică atât prevederile Codului de procedură civilă, cât și Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, permițând comunicarea electronică a actelor de procedură, inclusiv a hotărârilor judecătorești, însoțită de semnătura electronică calificată sau semnătura electronică avansată bazată pe un certificat pentru semnătură electronică emis de o autoritate sau o instituție publică din România, precum și semnarea hotărârilor judecătorești în aceeași manieră – aspect de natură să reducă considerabil intervalul de timp alocat acestei operațiuni și, pe cale de consecință, pe cel cuprins între data redactării hotărârii și data închiderii documentului în sistemul informatic⁶;
7. formularea unei propuneri de modificare legislativă în materie procesual-civilă, după modelul celei din materia procesual-penală, în sensul ca motivarea hotărârii să fie realizată de către completul de judecată odată cu pronunțarea soluției;
8. programarea ședințelor de judecată stabilite la nivelul secției, la un interval constant de 3 săptămâni;

⁶ art. 36 alin. (10) și (21) din Legea nr. 214/2024 privind utilizarea semnăturii electronice, a mărcii temporale și prestarea serviciilor de încredere bazate pe acestea

9. efectuarea de demersuri cu ocazia întâlnirilor profesionale organizate la sediile curților de apel, sau la nivel național, cu reprezentanții acestora, ai INM și ai ÎCCJ, în vederea conștientizării nevoii unor eforturi susținute și concertate, la toate nivelurile sistemului judiciar, pentru atingerea dezideratului dobândirii unui conținut funcțional al hotărârilor judecătorești, cu atât mai mult cu cât acestea sunt supuse unor proceduri de evaluare periodică, ori realizate cu ocazia concursurilor de promovare.

c) Fluctuația de personal, în special la nivelul judecătorilor

Modificarea în anul 2022 a legilor justiției și lansarea în spațiul public, pe parcursul anului 2023, a unor proiecte legislative de natură a afecta statutul judecătorilor au determinat – alături de efectele supraîncărcării, printr-un volum mare de activitate și de o complexitate în continuă creștere – ca fenomenul pensionării judecătorilor să continue, într-o manieră moderată, împrejurare care se răsfrânge nemijlocit asupra actului de justiție, fiind de natură a-i afecta calitatea, sub toate valențele.

Astfel, această fluctuație sistematică a personalului, în special la nivelul judecătorilor, afectează secția nu numai sub aspectul compunerii numerice, ci, mai ales, prin faptul că îngreunează asigurarea coeziunii și a coerenței sale, transmiterea memoriei instituționale și, finalmente, chiar realizarea dezideratului esențial circumscris necesității de a crea și genera o jurisprudență unitară, ajungându-se periodic la repunerea în discuție a soluțiilor de principii adoptate cu prilejul întâlnirilor de unificare a practicii judiciare, într-o majoritate a cărei dinamică este permanentă.

În *Principalele direcții de acțiune și obiective pentru mandatul 2023-2029*, Consiliul Superior al Magistraturii reafirmă ideea potrivit căreia modificările legislative în materie nu trebuie să creeze o discriminare negativă pentru magistrații aflați în funcție, de natură a afecta previzibilitatea și stabilitatea statutului acestora și că „*Repunerea în discuție, periodic, la intervale scurte de timp și în lipsa unor justificări obiective, agravează situația resurselor umane prin creșterea presiunii și a încărcăturii psihice a acestei funcții și are, în final, un efect negativ asupra calității actului de justiție, în detrimentul cetățeanului. Statutul magistraților trebuie să fie exclusiv expresia exigențelor reglementate de Constituție, să fie stabilit exclusiv prin raportare la rolul puterii judecătorești și nu trebuie să depindă de impedimente sau dificultăți care să decurgă din modul în care legiuitorul s-ar raporta la alte categorii de personal.*”

Remedii:

Apreciez ca fiind salutară inițiativa Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii de organizare sistematică, în ultima perioadă chiar și de două ori pe an, a concursurilor pentru promovarea în funcția de judecător la ÎCCJ, în desfășurarea cărora m-am implicat activ, alături de colegii mei, în calitate de membru al comisiilor de evaluare a lucrărilor întocmite de candidați, baza de selecție aferentă specializării secției fiind una deosebit de generoasă. În același registru se înscrie și inițiativa conducerii ÎCCJ, în vederea ocupării posturilor vacante de magistrați-asistenți, sens în care la nivelul instanței sunt organizate periodic concursuri de recrutare, cu o largă implicare a judecătorilor, funcție de specializarea acestora.

De asemenea, se impune subliniată și împrejurarea că, la nivelul Înaltei Curți s-a constituit un grup de lucru, sub autoritatea președintelui, care are ca obiectiv elaborarea unei strategii proprii de resurse umane a instanței supreme, în vederea asigurării stabilității formațiunilor de judecată și echilibrării resurselor umane alocate fiecărei secții.

Capitolul III

Principalele direcții de acțiune privind îmbunătățirea activității manageriale a Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție

Secțiunea III.1. Cadrul normativ al exercitării funcției de președinte al Secției a II-a civile a instanței supreme

Potrivit art. 21 alin. (1) și (2) din Legea nr. 304/2022, Înalta Curte de Casație și Justiție se compune din președinte, 2 vicepreședinți, 4 președinți de secții și judecători, fiind organizată în 4 secții – Secția I civilă, Secția a II-a civilă, Secția penală, Secția de contencios administrativ și fiscal și Secțiile Unite, cu competență proprie.

Atribuțiile președintelui de secție sunt statuate în Capitolul VIII din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție (ROFA).

Având în vedere că, în grila rolurilor manageriale, președintele de secție are un rol tehnic, principalele atribuții ale acestuia sunt circumscrise activităților administrativ-jurisdicționale derulate la nivelul secției, fiind statuate de prevederile art. 52 alin. (2) din Regulament, după cum urmează:

a) organizează, îndrumă și controlează activitatea secției, în limitele prevăzute de lege și de regulament, ținând seama de dispozițiile președintelui și ale vicepreședinților Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și de hotărârile Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, urmărind stabilirea unor proceduri unitare de lucru;

b) stabilește atribuțiile personalului din cadrul secției, prin fișa fiecărui post, și efectuează, potrivit nevoilor secției, redistribuirea personalului pe posturi și a atribuțiilor acestuia;

c) organizează și coordonează activitatea de repartizare aleatorie a cauzelor pe completuri de judecată în cadrul secției și stabilește regulile aplicabile în situațiile urgente, neprevăzute de lege sau de regulament;

d) îndeplinește acte procedurale sau dispune îndeplinirea actelor procedurale, potrivit legii;

e) aprobă planificarea magistraților-asistenți și a grefierilor de ședință la ședințele de judecată, la propunerea magistratului-asistent-șef;

f) rezolvă corespondența adresată secției;

g) informează președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și vicepreședintele coordonator cu privire la activitatea secției în vederea cunoașterii acesteia și, când este cazul, pentru luarea măsurilor prevăzute de lege și de regulament;

h) monitorizează, cu sprijinul magistratului-asistent-șef, jurisprudența secției și prezintă periodic președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție și vicepreședintelui coordonator informări cu privire la evoluția jurisprudenței și măsurile adoptate în scopul asigurării unei practici judiciare unitare;

i) propune Colegiului de conducere formularea recursului în interesul legii, atunci când identifică divergențe de jurisprudență care nu au fost reglate prin mecanismul prevăzut de art. 57;

j) duce la îndeplinire orice măsură dispusă de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, de vicepreședintele coordonator sau de Colegiul de conducere, potrivit legii și regulamentului.

Președintele de secție poate propune Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție adoptarea hotărârilor prevăzute de art. 20 lit. d) din Regulament, referitoare la stabilirea regulilor privind organizarea activității judecătorilor și a completurilor de permanență, după consultarea judecătorilor secției, iar, în celelalte cazuri, consultă judecătorii secției dacă apreciază că este necesar.

Președintele de secție poate prezida orice complet de judecată din cadrul secției.

Cu privire la activitatea de judecată, președintele secției exercită următoarele atribuții⁷:

a) ia măsurile necesare pentru desemnarea, în condițiile legii, a judecătorilor secției care intră în compunerea Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept;

b) prezidează Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în cazul în care chestiunea de drept privește activitatea secției;

c) dispune, prin rezoluție, măsuri pentru repartizarea aleatorie a cauzelor;

d) propune judecătorii care compun completurile de judecată din cadrul secției, transmite spre aprobare Colegiului de conducere compunerea completurilor de judecată din cadrul secției și programează ședințele acestora;⁸

e) propune Colegiului de conducere înființarea completurilor de judecată din cadrul secției și aprobarea listelor de permanență corespunzătoare, fiind totodată consultat cu privire la propunerea președintelui/vicepreședintelui instanței înaintată Colegiului în vederea aprobării de către acesta din urmă a înființării completurilor specializate din cadrul secției (în funcție de numărul, natura cauzelor și de volumul de activitate), a compunerii acestora și a listelor de permanență corespunzătoare.⁹

În lipsa președintelui de secție, atribuțiile acestuia sunt exercitate de înlocuitorul stabilit prin hotărâre a Colegiului de conducere ori, în lipsa acestuia, de judecătorul desemnat prin ordin al președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție.

⁷ art.52 alin. (5) din ROFA

⁸ Art.56 alin. (1) din ROFA

⁹ Art. 19 pct.2 literele b) și c) din ROFA

O altă categorie importantă de atribuții ale președintelui de secție este circumscrisă *activității de verificare a practicii judiciare*, sens în care *convoacă judecătorii secției și supune dezbaterii acestora jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție și alte probleme de interes general, în vederea luării măsurilor necesare pentru buna desfășurare a activității secției; el poate stabili grupuri de lucru formate din 2-3 judecători și/sau magistrați-asistenți ai secției pentru identificarea problemelor de drept care generează practică neunitară și propunerea de soluții în scopul rezolvării acestora, inclusiv propunerea de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție de către Colegiul de conducere al acesteia cu cereri de recurs în interesul legii, în vederea unificării practicii pe diverse probleme de drept.*

Prezența judecătorilor la ședințele secției în care se dezbate problemele de drept care au generat sau care au potențialul de a genera practică judiciară neunitară, identificate în activitatea completurilor de judecată și în rapoartele întocmite de Serviciul pentru studiul și unificarea jurisprudenței este obligatorie, cu excepția cazurilor în care judecătorii nu pot participa din motive obiective, iar măsurile se adoptă în prezența a cel puțin două treimi din numărul judecătorilor în funcție, cu votul majorității judecătorilor prezenți, inclusiv al președintelui de secție.

La rândul lor, judecătorii și magistrații-asistenți din cadrul secției au obligația de a semnala problemele de drept soluționate diferit în jurisprudența secției și problemele de drept care au potențialul de a genera practică neunitară.

La aceste ședințe pot participa, atunci când președintele de secție consideră necesar, și magistrații-asistenți din cadrul secției, iar atunci când se dezbate rapoartele întocmite de Serviciul pentru studiul și unificarea jurisprudenței din cadrul Direcției legislație, jurisprudență și contencios, la ședință participă și un magistrat-asistent alocat secției din cadrul serviciului menționat.

De asemenea, sub conducerea președintelui de secție, judecătorii dezbate fiecare caz privind schimbarea jurisprudenței și hotărăsc, cu votul majorității, sesizarea Secțiilor Unite pentru a decide în acest sens. Totodată, în vederea dezbaterii în Secțiile Unite, la sfârșitul fiecărui an, a cazurilor în care este necesară îmbunătățirea legislației, președintele de secție supune, în prealabil, dezbaterii judecătorilor din secție, în cadrul unei ședințe organizate în condițiile art. 57 din Regulament, un material unitar cuprinzând expunerea succintă a deficienței legislative constatate și propunerile concrete de intervenție legislativă, procesul-verbal conținând rezultatul dezbaterilor

fiind trimis, împreună cu materialul înglobând propunerile de îmbunătățire a legislației, asumate de judecătorii secției, vicepreședintelui ÎCCJ care coordonează activitatea secției.

Președintele de secție are atribuții și în ceea ce privește *activitatea magistratului-asistent-șef din cadrul secției*, acesta fiindu-i subordonat ierarhic, potrivit art. 83 alin. (1) din Regulament.

Totodată, președintele de secție îndeplinește atribuții și în ceea ce privește *evaluarea competenței profesionale și a performanței magistraților-asistenți*, precum și în ceea ce privește *evaluarea activității personalului auxiliar de specialitate și a personalului conex* din cadrul secției. Astfel, potrivit art. 12 alin. (1) din *Regulamentul privind evaluarea activității profesionale a magistraților-asistenți din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție*¹⁰: „Evaluarea magistraților-asistenți din cadrul secțiilor Înaltei Curți de Casație și Justiție se realizează de către comisii constituite la nivelul fiecărei secții, formate din președintele secției și câte 2 judecători din cadrul acesteia, desemnați, prin ordin, de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.” De asemenea, potrivit art. 2 din *Regulamentul privind procedura de evaluare a performanțelor profesionale individuale ale personalului auxiliar de specialitate, precum și ale personalului conex din cadrul instanțelor judecătorești*¹¹, activitatea acestei categorii profesionale este evaluată anual de către conducătorul instanței judecătorești în care își desfășoară activitatea.

Urmare a intrării în vigoare a noii legi de organizare judiciară, președintele de secție îndeplinește și atribuții derivate din *calitatea de membru de drept al Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție*, în aplicarea prevederilor art. 30 alin. (3) teza I din Legea nr. 304/2022.

¹⁰ Regulament din 27 februarie 2023 privind procedura și criteriile de evaluare profesională a magistraților-asistenți din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție și procedura privind promovarea în gradul imediat următor a acestora, publicat în Monitorul Oficial nr. 210 din 14 martie 2023

¹¹ Publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 720 din 24 octombrie 2012

Secțiunea III.2. Principalele coordonate vizate pentru îmbunătățirea activității manageriale a Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție

În formularea propunerilor pentru îmbunătățirea managementului secției, prezentul proiect urmărește următoarele principii transversale:

a) Continuitate și progres

Obiectivele propuse prin prezentul demers vizează înlăturarea disfuncțiilor constatate, preîntâmpinarea transformării vulnerabilităților existente în situații de criză și funcționarea la parametri optimi a secției, pornind de la direcțiile de acțiune pentru eficientizarea activității stabilite atât în proiectul managerial al președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție, cât și în mandatele precedentilor președinți de secție. Din această perspectivă, ele se circumscriu nevoii de continuare a eforturilor întreprinse, ale căror rezultate sunt evidente, precum și nevoii de identificare a unor noi modalități concrete, practice de adaptare flexibilă a activității la dinamica continuă a sistemului judiciar românesc, cu urmărirea consecventă a respectării valorilor fundamentale ale acestuia, și anume: eficiență în gestionarea resurselor, îmbunătățirea calității actului de justiție, transparența procedurilor judiciare și a instituțiilor, integritate și responsabilitate, garantarea accesului liber la justiție, respectul față de cetățean.

Nu poate fi negat faptul că Secția a II-a civilă a ÎCCJ se confruntă în prezent cu provocări specifice în ceea ce privește eficiența actului de justiție, generate de realitatea existenței unui volum crescut și complex de activitate, a unei proceduri relativ lungi de soluționare a recursurilor, a unor întârzieri mari în redactarea hotărârilor judecătorești, a unei practici nu întotdeauna unitare, a unui stoc încă ridicat de dosare, remedierea acestor aspecte impunând o serie de eforturi suplimentare, coordonate prin prisma unei noi viziuni manageriale.

b) Comunicare și colaborare eficientă cu președintele și cu cei doi vicepreședinți ai ÎCCJ, precum și în interiorul colectivului – componentă importantă în managementul secției

Realizarea eficientă a unui stil de *management participativ* presupune o bună colaborare atât pe verticală - vicepreședinți, președintele Înaltei Curți -, cât și pe orizontală – între toți membrii secției -, în scopul îndeplinirii unor obiective comune, subsumate dezideratului esențial – acela al creșterii calității actului de justiție.

Numai o relaționare reciprocă, pe ambele niveluri, poate să conducă la cunoașterea și asumarea punctelor slabe și forte ale secției, și, implicit, la posibilitatea găsirii modalităților

concrete, practice de înlăturare a vulnerabilităților constatate, într-un termen menit a împiedica acutizarea acestora.

Rolul președintelui de secție, în calitatea sa de manager executiv, se limitează la evaluarea corectă a situației constatate la nivelul secției, la identificarea la timp a aspectelor care pot afecta activitatea acesteia, la comunicarea lor fără întârziere pe linie verticală, la inițierea unor propuneri, care, odată asumate de întregul personal al secției, să conducă, sub coordonarea președintelui instanței și a celor doi vicepreședinți, la adoptarea unor măsuri concrete pentru îmbunătățirea activității.

Președinții de secție sunt managerii de zonă, având cea mai mare implicare efectivă în activitatea concretă a secției pe care o organizează din punct de vedere administrativ-judiciar, ceea ce presupune o bună cunoaștere a tuturor aspectelor tehnice ale secției, cu particularitățile, specificul și vulnerabilitățile acesteia, dar, mai ales, o bună colaborare cu factorii decidenți.

Prin urmare, consider esențială consolidarea echipei de conducere și continuarea implementării unui sistem de management integrat la nivelul ÎCCJ, bazat pe însușirea unor obiective comune, pe încredere și respect reciproc, circumscris obiectivului conjugat privind creșterea calității actului de justiție.

c) Transparența managerială

Comunicarea și colaborarea onestă și deschisă cu întregul personal al secției reprezintă o condiție esențială în realizarea unui act de *management participativ*, care reclamă, atunci când situația o impune, implicarea întregului colectiv în luarea deciziilor.

Și din perspectiva unui *comportament dirijat*, personalul secției trebuie să cunoască motivele care au fundamentat alegerea unei soluții, așa încât receptarea și acceptarea acesteia să fie cât mai rapidă și mai ușoară.

Creșterea gradului de coeziune la nivelul întregului colectiv și înlăturarea factorilor demotivanți reprezintă repere importante ale unui climat organizațional sănătos, care presupune eliminarea barierelor de comunicare, o informare corectă și completă atât cu privire la vulnerabilitățile și deficiențele constatate, cât și cu privire la măsurile propuse pentru remedierea acestora, cu evitarea suprainformării și a speculațiilor informaționale.

Participarea întregului personal la construirea actului decizional, în scopul cunoașterii vulnerabilităților secției și luării celor mai potrivite măsuri pentru corectarea sau preîntâmpinarea

unor posibile disfuncționalități, constituie un element important în economia unui act de conducere de calitate.

Din această perspectivă, îmi propun o transparență sporită cu privire la toate demersurile de interes general pentru activitatea secției. În acest sens, apreciez că se impune cunoașterea în timp util a aspectelor pe care Colegiul de conducere al instanței urmează să le dezbată, așa încât președintele de secție să poată prezenta și susține în cadrul acestuia un punct de vedere asumat în fața secției. Publicarea în folder-ul comun al Secției a II-a civile a materialelor supuse dezbaterii Colegiului de conducere, atunci când acestea se referă la activitatea secției, constituie un prim pas în direcția propusă.

Adoptând un stil de management participativ în exercitarea atribuțiilor legale și regulamentare, îmi voi defini obiectivele prin raportare la standardele managementului european, astfel cum acesta este monitorizat de Comisia Europeană prin *Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană*¹², urmărind cu prioritate: *creșterea calității actului de justiție și a nivelului de coeziune a colectivului Secției a II-a civile, transparentizarea actului de justiție și a celui managerial*. Corespunzător acestor direcții de acțiune, îmi propun următoarele *obiective și măsuri*, cu precizarea că acestea constituie propuneri într-o enumerare care nu se dorește a fi exhaustivă și care pot fi îmbunătățite.

Secțiunea III.3. Direcții de acțiune pentru eficientizarea activității Secției a II-a civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție

A) Creșterea standardelor de calitate în pregătirea profesională

a) La nivelul judecătorilor

Tratarea fiecărei cauze cu cel mai înalt nivel de profesionalism reprezintă unul dintre obiectivele fundamentale ale secției și ale instanței supreme, în ansamblul său. Acest indice calitativ se circumscrie nu numai modului de gestionare a dosarelor și soluțiilor pronunțate în cadrul tuturor formațiunilor de judecată constituite la nivelul Înaltei Curți în care sunt implicați

¹² https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_ro#surveys; Tabloul de bord privind justiția în UE este un instrument anual de informare comparativă. Scopul său declarat este să ajute Uniunea și statele membre să îmbunătățească eficacitatea sistemelor naționale de justiție ale acestora, furnizându-le date obiective, fiabile și comparabile cu privire la o serie de indicatori relevanți pentru evaluarea eficienței, a calității și a independenței sistemelor de justiție.

judecători ai Secției a II-a civile, dar și calității considerentelor hotărârilor, tocmai pentru că, într-o firească funcționare a statului de drept, instanța supremă trebuie să tindă spre excelență, constituindu-se într-un exemplu impecabil de serviciu public aflat în slujba cetățeanului, atât pentru celelalte instanțe judecătorești, cât și pentru societate și sistemul judiciar în general.

Din această perspectivă, este salutabilă implicarea *Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii* pentru menținerea unui standard ridicat al procedurilor de selecție a judecătorilor în cadrul concursurilor de promovare, apte să asigure funcționarea la nivelul Secției a II-a civile a unui corp de judecători stabil și de un înalt nivel de profesionalism. Astfel, adoptarea unei politici coerente și eficiente de resurse umane în sistemul judiciar, în scopul asigurării resurselor necesare și optimizării volumului de muncă în instanțe, reprezintă un element cheie al mandatului în curs și o prioritate a activității actualului Consiliu Superior al Magistraturii, transpusă totodată și în *Principalele direcții de acțiune și obiective* ale acestuia pentru perioada 2023-2029.

În contextul unui mediu social complex, al unui proces legislativ îndeajuns de prolific, al unei exigențe crescute a cetățenilor față de prestația autorităților, al globalizării crescânde a diferendelor și al extinderii liberei circulații, formarea profesională continuă a judecătorilor capătă valențe sporite, aceștia fiind practic „*condamnați la studiu și instruire perpetuă*”, măsura pregătirii lor profesionale reflectându-se în finalitatea activității – hotărârea judecătorească.

În condițiile în care prestigiul profesional reprezintă una dintre premisele realizării practice a dezideratului independenței judecătorilor, apreciez ca fiind benefică pentru perfecționarea pregătirii profesionale a acestora, în contextul volumului ridicat și complex de activitate și în consens cu viziunea președintelui ÎCCJ, extinderea accesului lor la jurisprudența instanțelor supra-naționale, precum și la jurisprudența altor curți supreme, prin utilizarea datelor existente la nivelul compartimentelor de specialitate care asigură legătura Înaltei Curți cu variatele organizații internaționale din care aceasta face parte, precum și prin continuarea și consolidarea formelor de cooperare bilaterală regională. Asigurarea accesului judecătorilor la programe de schimb între magistrați, special dedicate judecătorilor de curte supremă, este de asemenea o metodă eficientă de diseminare și adoptare a unor bune practici relevante, precum și de unificare a modului de interpretare a unor dispoziții legale similare la nivelul întregului spațiu juridic al Uniunii Europene, impunându-se sporirea numărului de astfel de participări. De asemenea, continuarea informării zilnice cu privire la actele normative nou-apărute, accesul la jurisprudența secției, a Completului

pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, respectiv a celui pentru soluționarea recursului în interesul legii, la Registrul de jurisprudență pe materii întocmit de *Serviciul pentru studiul și unificarea jurisprudenței*, reprezintă doar câteva măsuri menite a facilita menținerea unor înalte standarde profesionale.

În același context, se impune a fi subliniată contribuția *Institutului Național al Magistraturii*, organism aflat în coordonarea Consiliului, cu rol esențial în procesul de perfecționare a formării continue a judecătorilor – componentă esențială a politicii de resurse umane a CSM și garanție a păstrării unor standarde înalte de calitate reflectate în însăși performanța actului de justiție.

Distinct de toate aceste activități, consider importantă și implementarea unor programe complementare de formare. Astfel, este o axiomă faptul că un judecător bun nu este doar bine pregătit profesional, ci are și o vastă cultură generală care să-i permită să-și păstreze și dezvolte calitățile esențiale pentru un judecător: viziune, umanism, pragmatism, echilibru, empatie, răbdare, smerenie, bun-simț, lipsa oricăror prejudecăți – cu alte cuvinte, o adevărată disciplină care se cultivă și educă în timp. Organizarea unor conferințe/evenimente pe teme adiacente dreptului, în colaborare cu INM, Facultatea de Drept și alte facultăți de științe umaniste ar fi de natură să extragă judecătorii din rutina preocupărilor specifice, oferindu-le șansa participării la o serie de dezbateri și pe alte teme decât cele obișnuite (psihologie, inteligență artificială, filosofie, chiar literatură, muzică, pictură), apte să le stimuleze alte resorturi intelectuale, afective și psihologice, necesare consolidării unei formări complete și complexe.

Cultura excelenței dezvoltată și întreținută la nivelul secției nu reprezintă însă un scop în sine, ci mijlocul adecvat prin care corpul judecătorilor a înțeles să-și îndeplinească nobila misiune constituțională – aceea de a fi autoritatea supremă și esențială în unificarea jurisprudenței naționale.

Din această perspectivă, apreciez că rolul fundamental atribuit judecătorilor Secției a II-a civile a ÎCCJ trebuie să se manifeste plener într-o jurisprudență clară, unitară, previzibilă adoptată în cauzele care intră în aria de competență a secției, precum și în cele de competență completurilor de 5 judecători, în compunerea cărora participă sistematic; prin soluțiile de unificare a practicii judiciare adoptate în cadrul mecanismelor formale (RIL și HP), obligatorii *erga omnes*, precum și în cadrul mecanismului informal, administrativ, derulat în aplicarea prevederilor art. 57 din ROFA; prin intermediul întâlnirilor profesionale ale acestora cu reprezentanții secțiilor curților de apel

care judecă în aceeași materie; prin activitatea desfășurată în cadrul Rețelei Naționale de Unificare a Jurisprudenței; prin propuneri constante de îmbunătățire a legislației în domeniu.

Toată această laborioasă activitate intelectuală, care presupune în mod necesar studiu individual aprofundat, precum și o adevărată muncă de cercetare – în scopul elaborării unor opinii bine documentate și efectuării unor analize științifice transpuse în lucrări de specialitate (rapoarte) întocmite cu respectarea rigorilor impuse de lege – este indisolubil legată de resursele fizice ale judecătorilor, astfel încât protejarea acestora apare ca fiind o prioritate indiscutabilă; în aceste condiții, se impune necesitatea asigurării unor intervale de timp corespunzătoare, de natură a crea acestora răgaz pentru repaus și viața personală iar, pe cale de consecință, a contribui la consolidarea echilibrului – condiție *sine qua non* pentru afirmarea calmului și a justeii măsurii, calități apte să confere expresie misiunii judecătorilor în îndeplinirea unui act de justiție de calitate.

Or, este evidentă împrejurarea că acest timp corespunzător desfășurării activităților circumscrise complexului proces de unificare a practicii judiciare la nivel național, se impune a fi creat în favoarea judecătorilor printr-o adecvată organizare a tuturor activităților întreprinse la nivelul secției, ceea ce pune în mod obligatoriu în discuție și *chestiunea degrevării acestora* de unele sarcini care ar putea fi preluate, cu asigurarea tuturor garanțiilor de eficiență și calitate, de către alte categorii de personal.

În opinia mea, în împrejurările precizate, luând în considerare încărcarea masivă a rolului ÎCCJ și creșterea responsabilității și implicării judecătorilor, îndeosebi în contextul intervenirii O.U.G. nr. 62/2024, singura modalitate de degrevare a lor trebuie și poate să vizeze o activitate care nu se constituie într-o atribuție exclusivă a acestora – *redactarea hotărârilor judecătorești*.

Concretizarea acestei măsuri presupune echilibrarea eforturilor, prin partajarea volumului de activitate în cadrul echipelor stabile constituite la nivelul secției, formate în momentul de față din câte 3 judecători – 3 magistrați-asistenți – 2 grefieri, în sensul preluării întregii activități de redactare a hotărârilor judecătorești de către magistrații-asistenți și de către grefieri, aceștia din urmă sub coordonarea celor dintâi.

Astfel, în cadrul celor 3 sub-echipe judecător – magistrat-asistent – grefier constituite la nivelul fiecărui complet, activitatea judecătorului s-ar circumscrie exclusiv aspectelor care reclamă un ridicat nivel de implicare cognitivă, respectiv studiului aprofundat al dosarelor, al sesizărilor, doctrinei, jurisprudenței și perfecționării continue a pregătirii profesionale, în scopul îndeplinirii

rolului constituțional de unificare a practicii judiciare la nivel național, măsura pregătirii lui profesionale reflectându-se în actul final al judecării – hotărârea pronunțată.

Pe de altă parte, magistratul-asistent va îndeplini activități de susținere concretă și efectivă a muncii judecătorului, atât anterior ședinței de judecată – prin culegerea jurisprudenței incidente, verificarea soluțiilor de principiu adoptate și studiul atent al dosarelor deduse judecării –, cât și ulterior încheierii acesteia, prin întocmirea fișelor de jurisprudență, a celor de casare și preluarea spre redactare a hotărârilor judecătorești pronunțate în cauzele de o complexitate crescută, cu prioritizarea celor prin care s-a dispus casarea cu trimitere spre o nouă judecată, după prealabila stabilire, împreună cu judecătorul, a coordonatelor exacte ale motivării – care trebuie să fie una accesibilă și persoanelor fără pregătire juridică –, respectiv: încadrarea riguroasă a criticilor formulate, după sintetizarea strictă a acestora, în norma procedurală incidentă, urmată de analiza lor, printr-o indicare clară, concisă, elocventă a argumentelor juridice stabilite în susținerea soluției adoptate cu ocazia deliberării și pronunțării acesteia, cu evitarea preluărilor redundante și a aspectelor nerelevante în economia hotărârii.

În același timp, ulterior ședinței de judecată, greșierul va proceda la întocmirea încheierilor de amânare a cauzelor și, *sub formă de proiect*, a celorlalte tipuri de încheieri și a hotărârilor pronunțate în cauze de o complexitate redusă, sub îndrumarea magistratului-asistent, cu prioritizarea celor urgente.

Premisele acestei măsuri au fost create prin reglementarea atribuțiilor magistraților-asistenți și ale greșierilor de ședință, prin art. 84 alin. (1) și (3) literele b) și h) și, respectiv, art. 95 alin. (1) punctul 3 litera b) și punctul 4 din ROFA și ea se impune și din perspectiva importantului rol al celor dintâi, consacrat legislativ, de sprijinire îndeaproape și sistematică a întregii activități desfășurate atât de greșierii de ședință, cât și de către judecători (*cu titlu de exemplu*: îndrumarea activității greșierilor de ședință, întocmirea rapoartelor asupra admisibilității în principiu a recursului în procedura de filtrare, participarea cu vot consultativ la deliberări, consultarea legislației, jurisprudenței și doctrinei relevante, redactarea hotărârilor, întocmirea fișelor de jurisprudență).¹³

Împlinirea acestui deziderat nu poate avea loc în absența unui climat organizațional caracterizat prin armonie, înțelegere, bună-credință și bunăvoință, încredere și o continuă și susținută perfecționare a pregătirii profesionale atât a magistraților-asistenți, cât și a greșierilor.

¹³ art. 22 alin. (3) din Legea nr. 304/2024 și art. 84 din ROFA

b) La nivelul magistraților-asistenți și al grefierilor

Aristotel spunea: „*suntem ceea ce facem în mod repetat. Prin urmare, excelența nu este un accident, ci o deprindere*”. Modul în care este organizată pregătirea profesională prezintă, așadar, o importanță covârșitoare pentru buna desfășurare a activității secției, întrucât independența justiției se află în legătură directă cu gradul de profesionalism al întregului personal, ceea ce presupune dezvoltarea continuă a programelor de formare a magistraților-asistenți și a grefierilor, de o manieră ritmică, flexibilă și pragmatică.

În privința magistraților-asistenți, în contextul noii viziuni manageriale descrise la punctul anterior, apreciez că se impune continuarea eforturilor desfășurate în zona de recrutare a acestora, cu consecința accederii la nivelul instanței supreme a celor mai bine pregătiți candidați, canalizați spre performanță și care dețin reale calități morale, ca și disponibilitatea la efort prelungit, capacitatea de a lucra în echipă și de a înțelege menirea instanței supreme, atât în ierarhia instanțelor naționale, cât și în societate, cu atât mai mult cu cât, procesul de selecție și de gestiune a carierei acestora este coordonat, la ora actuală, chiar de Înalta Curte.

Consolidarea mecanismelor interne de formare inițială și continuă, precum și monitorizarea cu atenție a performanței profesionale și menținerea unor standarde adecvate de pregătire profesională, vor reprezenta repere importante în vederea implementării obiectivelor programului managerial propus.

În cazul grefierilor, deși aceștia au fost recrutați în ultimii ani prin intermediul *Școlii Naționale de Grefieri*, apreciez necesară continuarea programelor de formare dezvoltate în parteneriat cu această instituție de referință, fiind menite să diversifice și să mărească posibilitățile de perfecționare a pregătirii profesionale specializate. Astfel, având în vedere specificul activității desfășurate la nivelul secției, cât și ritmul constant al modificărilor legislative care impactează frecvent activitatea administrativ-jurisdicțională, aceste programe au un rol important în „acomodarea” personalului nou recrutat cu specificul organizatoric și administrativ al secției și al instanței supreme.

Menținerea echipelor stabile judecătorești – magistrat-asistent – grefier de ședință prezintă avantajul identificării unor direcții de acțiune care să asigure o pregătire profesională reală, cu implicații directe și efective asupra calității activității desfășurate de fiecare categorie profesională. În acest sens, în privința ambelor categorii de personal, propun conceperea unor planuri anuale de pregătire care să răspundă nevoilor de perfecționare, cu implicarea activă a magistratului-asistent-

șef și a greșierului-șef, ca și a prim-magistratului-asistent al instanței (cu atribuții de coordonare a activității de formare profesională inițială și continuă a magistraților-asistenți).¹⁴

În același timp, consider că implementarea regulii participării magistraților-asistenți la ședințele de secție care au ca obiect dezbateră jurisprudenței, ar avea o înrâurire pozitivă asupra procesului de unificare jurisprudențială, reducând riscul apariției practicii neunitare între completurile de judecată și facilitând înțelegerea de către aceștia a resorturilor care au condus la adoptarea soluțiilor de principiu.

În încercarea de a identifica cele mai potrivite măsuri pentru perfecționarea continuă a pregătirii profesionale a magistraților-asistenți și a greșierilor secției, apreciez ca fiind dezirabilă implicarea în acest demers, distinct de judecătoria echipei stabile din care aceștia fac parte, a unor judecători cu reale și evidente calități didactice, pedagogice, ca și încheierea unor *parteneriate cu Școala Națională de Greșieri, Facultatea de Drept și, respectiv, cu Facultatea de Litere din cadrul Universității București*, în vederea conceperii unor programe de pregătire de specialitate, flexibile, adaptabile în condiții de celeritate la necesitățile concrete de formare care rezultă din activitatea curentă a secției, inclusiv cu sprijinul unor experți-lingviști, astfel încât tehnica redactării hotărârilor judecătorești să fie deprinsă și stăpânită la un înalt nivel și, în același timp, îndreptată spre un format standardizat al acestora, cu consecințe efective în planul duratei de redactare. În acest sens, formarea lor profesională va urmări, pe lângă aprofundarea cunoștințelor de specialitate, și îmbunătățirea celor lingvistice, a construcției frazei, în scopul elaborării unor acte procedurale cu un conținut precis și inteligibil.

Nu în ultimul rând, consider oportună organizarea periodică a unor *seminare în domenii adiacente dreptului*, pe teme de etică și deontologie profesională (*managementul stresului, al timpului, al conflictelor, succesul lucrului în echipă, îmbunătățirea abilităților de comunicare, recunoașterea simptomelor burnout-ului, a dificultăților de adaptare și emoționale*), cu implicarea psihologului instanței și valorificarea experienței judecătorilor formatori INM în această materie, cu rol important în modelarea mentalităților, creșterea responsabilității profesionale și conștientizarea rolului social al justiției, ca și a locului important pe care fiecare persoană îl deține în cadrul echipei.

¹⁴ Art. 82 alin. (2) lit.e) din ROFA

B) Reducerea duratei de soluționare a cauzelor. Respectarea termenului legal de redactare a hotărârilor judecătorești pronunțate

După cum s-a arătat în capitolul anterior, un procent ridicat din cauzele deduse judecății la nivelul Secției a II-a civile a Înaltei Curți (aproximativ 36%) se soluționează într-un interval de timp mai mare de 6 luni. Totodată, principala vulnerabilitate a activității desfășurate la nivelul secției constă în numărul mare de hotărâri redactate cu depășirea termenului legal.

Măsurile administrative de monitorizare a stocului, a numărului cauzelor soluționate și a redactărilor, precum și demersurile de asigurare a stabilității completurilor de judecată, de ocupare cât mai rapidă a posturilor vacante, s-au dovedit eficiente din perspectiva unei mai bune gestiuni a dosarelor, permițând accelerarea ritmului de soluționare a acestora și diminuarea numărului celor rămase pe rol la finalul anului precedent. Astfel, continuarea și dezvoltarea acestui set de măsuri, alături de cele menționate la punctul II.2.b) din prezentul proiect, va fi de natură să asigure suportul administrativ pentru consolidarea trendului pozitiv înregistrat în prezent.

Totuși, efectul unor astfel de măsuri administrative rămâne limitat în contextul modului în care este construită în prezent arhitectura de competențe a Înaltei Curți de Casație și Justiție, care determină creșterea constantă a cauzelor nou intrate și nu permite consolidarea Înaltei Curți ca o veritabilă instanță de casație și de unificare a practicii judiciare.

Pe de altă parte, neredactarea în termen a hotărârilor judecătorești reprezintă, din păcate, o constantă în activitatea secției, cauzele care conduc la această situație fiind atât subiective, cât mai ales obiective, rezultând din complexitatea în continuă creștere a dosarelor deduse judecății, coroborată cu necesitatea gestionării unui volum excesiv de activitate și cu fluctuația de personal înregistrată îndeosebi la nivelul judecătorilor. Întârzierea semnificativă în redactarea hotărârilor nu doar că încalcă dreptul fiecărei persoane la soluționarea cauzei sale într-un termen rezonabil, dar erodează considerabil încrederea cetățenilor în activitatea instanței, în general, și a secției, în particular.

Față de împrejurarea că în sistemul ECRIS dosarul figurează soluționat și închis la data redactării și semnării hotărârii de către toți membrii completului de judecată, apare evident faptul că, în condițiile date și cu resursele umane și materiale existente în prezent în cadrul secției, acest obiectiv prevăzut și în *Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar pentru perioada 2022-2025, aprobată prin HG nr. 436/2022*, poate fi atins, în principal, printr-o maximizare a eficientizării

activității de redactare a hotărârilor judecătorești, în modalitatea propusă la punctul III.3.A) din prezentul proiect.

Astfel, după cum s-a menționat, echilibrarea volumului de activitate în cadrul echipei judecător – magistrat-asistent – grefier, prin degrevarea judecătorului, ca regulă generală, de activitatea de redactare a deciziilor pronunțate și partajarea acesteia între magistratul-asistent și grefierul de ședință, măsură corelată cu o standardizare riguroasă a conținutului hotărârilor, cu accent deosebit pe forța argumentelor juridice reținute de instanță în susținerea soluției pronunțate, vor fi de natură să conducă la o creștere a calității actului final al judecății, la reducerea termenului de redactare și la o reducere implicită a termenului de soluționare a cauzelor, cu consecința eficientizării activității justiției ca serviciu public, îmbunătățirii imaginii instanței și creșterii încrederii cetățenilor în sistemul judiciar. Aceste măsuri profunde au avantajul de a putea fi aplicate de îndată, practic fără costuri suplimentare și cu efecte imediate.

Dincolo de o soluție predictibilă și rapidă, principiul independenței judecătorului – garanție constituțională prevăzută în favoarea societății –, presupune în mod necesar și o calitate ireproșabilă a hotărârii judecătorești – principalul mijloc de comunicare între justiție și societate. Calitatea hotărârii depinde și de calitatea motivării, aceasta din urmă permițând societății să înțeleagă modul de funcționare a justiției și să accepte soluția pronunțată. De aceea, este imperios necesar ca aceasta să fie concisă, clară și lipsită de ambiguități, să faciliteze ușurința lecturării și înțelegerii unei persoane obișnuite, nefamiliarizată cu limbajul și procedurile judiciare. Motivarea ridică astfel, o problemă de conținut și nu una de cantitate, esențială fiind valoarea juridică a argumentelor și corectitudinea raționamentului care a stat la baza pronunțării soluției.

După cum s-a arătat, echilibrarea volumului de activitate în cadrul echipei stabile în discuție se va realiza prin preluarea spre redactare de către grefierii de ședință, *sub formă de proiect și sub supravegherea magistratului-asistent*, pe lângă încheierile de amânare, și a încheierilor de suspendare a judecății, a celor prin care se soluționează cereri de abținere și de recuzare, a celor de admitere în principiu a recursului, ori prin care se respinge, ca inadmisibilă, cererea de sesizare a CCR cu soluționarea excepției de neconstituționalitate, a hotărârilor pronunțate în cererile de strămutare, în soluționarea conflictelor de competență, a hotărârilor de declinare a competenței, sau prin care calea de atac declarată este respinsă ca inadmisibilă, tardivă, anulată ca netimbrată sau ca fiind complet nemotivată, precum și a celor prin care recursurile sunt anulate pentru neîncadrarea criticilor formulate în motivele de nelegalitate strict și limitativ prevăzute de art. 488

alin. (1) C.proc.civ., ori prin care s-a constatat perimarea căii extraordinare de atac declarate. În această modalitate, abilitățile și competența profesională superioară a grefierilor curții supreme se valorifică la cel mai înalt nivel, după cum, pregătirea grefierilor este pe deplin valorizată, de o manieră similară, la nivelul instanțelor ierarhic inferioare din țară.

Pe de altă parte, capacitățile și experiența dobândite de magistrații-asistenți în alte profesii juridice este una deloc neglijabilă – prin prisma vechimii, atribuțiilor îndeplinite și responsabilităților asumate – constituindu-se într-o premisă solidă și legitimă pentru preluarea de către aceștia spre redactare a hotărârilor pronunțate în celelalte cauze, cu adevărat complexe, cu atât mai mult cu cât, statutul legal al acestora este unul special, de *profesioniști ai dreptului de înaltă jurisdicție*, cu rol activ și esențial în sprijinirea activității judecătorilor. Deopotrivă, la nivelul multor tribunale și curți de apel din țară, activitatea asistenților de judecători se desfășoară în aceeași paradigmă, iar sprijinul acordat de către aceștia judecătorilor este unul însemnat, în condițiile în care experiența lor profesională este mult inferioară celei deținute de magistrații-asistenți ai instanței supreme (de altfel, printre obiectivele Consiliului, aferente mandatului 2023-2029, se regăsește și cel vizând generalizarea funcționării acestei categorii de personal la nivelul tuturor instanțelor și identificarea unei soluții similare pentru activitatea parchetelor)¹⁵.

Corelativ, în subsecvența măsurii descrise, viziunea managerială pe care o propun referitoare la conținutul hotărârilor judecătorești este cea a structurării raționamentului logico-juridic util din perspectiva soluției pronunțate, într-o formă standardizată, în sensul încadrării riguroase a criticilor invocate în calea extraordinară de atac în norma legală incidentă și rezumării argumentelor juridice reținute în susținerea soluției cu ocazia deliberării și pronunțării, respectiv al prezentării acestora într-o manieră simplă, coerentă, clară și convingătoare, iar nu lacunară sau supraabundentă, premisele acestei standardizări regăsindu-se, de altfel, în prevederile derogatorii și imperative ale art. 499 C.proc.civ., referitoare la conținutul hotărârii pronunțate de instanța de recurs.

Tehnoredactarea, deși a ușurat mult activitatea din instanțe, a adus cu ea și tentația folosirii excesive a tehnicii „*copy-paste*”, iar actele procedurale comunicate la dosarul cauzei suferă de același neajuns care aduce în mod inevitabil în discuție necesitatea dobândirii/redobândirii „*științei scrierii*”, a așa numitului „*legal writing*”. „*Dacă opinia mi se întinde pe mai mult de 20 de pagini, sunt tulburată că nu am putut-o face mai scurtă*”, spunea judecătoarea Ruth Bader Ginsburg de la

¹⁵ <https://www.csm1909.ro/> Principalele direcții de acțiune și obiective ale CSM pentru mandatul 2023-2029

Curtea Supremă Americană, apreciată de mediul academic de specialitate și de mass-media ca fiind una dintre cele mai bune scriitoare în domeniul juridic, întrucât scria clar, precis și concis. Aceasta a mărturisit faptul că refăcea de nenumărate ori o hotărâre, „*până când nicio propoziție nu trebuia citită de două ori*”, fiind înțeleasă de oricine, din prima lectură.¹⁶ Acest adevăr, atât de bine și de simplu exprimat, se impune a fi interiorizat și înțeles de către fiecare membru al echipei Secției a II-a civile.

Revenind la sistemul judiciar românesc, preocupări circumscrise necesității unei anumite sobrietăți a formelor de exprimare a raționamentului în cuprinsul hotărârilor judecătorești au existat încă din prima jumătate a secolului trecut, prin vocea profesorului Andrei Rădulescu – președinte al Academiei Române și, totodată, președinte al Înaltei Curți de Casație și Justiție – care a militat pentru însușirea unui stil limpede, curat, îngrijit și strict al motivărilor, care să sporească valoarea acestora prin cizelarea problemei de drept – expusă metodic și neechivoc –, și prin evitarea frazelor lungi, a argumentelor supraabundente sau superflue („*Stilul hotărârilor judecătorești*”, *Revista „Dreptul”*, 1926)¹⁷.

Actualmente, această necesitate este recunoscută și susținută chiar prin jurisprudența instanței supreme și a Curții Constituționale a României. Astfel, Înalta Curte a afirmat constant faptul că obligația de motivare a unei hotărâri trebuie înțeleasă ca un silogism logic, de natură a explica inteligibil hotărârea luată, ceea ce nu înseamnă un răspuns exhaustiv la toate argumentele aduse de parte, dar nici ignorarea lor, ci o expunere a argumentelor fundamentale, care, prin conținutul lor sunt susceptibile să influențeze soluția. La rândul său, Curtea Constituțională, reținând în jurisprudența sa rolul motivării hotărârilor judecătorești ca parte integrantă a dreptului la un proces echitabil și garanție a îndeplinirii justiției, a statuat în sensul că motivarea îndeplinește, totodată, câteva funcții importante: reprezintă un mecanism de control al instanței, care trebuie să demonstreze că hotărârea sa este legală, dreaptă și corectă, în fapt și în drept, reprezintă o înscriere oficială a argumentelor în favoarea soluției, inspiră un sentiment de încredere socială și constituie un control democratic al administrării justiției, întărește principiul autorității de lucru judecat, reprezintă temeiul executării hotărârii judecătorești și al contestării acesteia la o instanță ierarhic superioară.

¹⁶ Irin Carmon, *Notorious RBG: The life and time of Ruth Bader Ginsburg*, Dey Street Books, 2015

¹⁷ Prof. univ. dr. Marin Voicu, „Din nou despre aplicarea unitară a legilor în jurisprudența instanțelor, calitatea motivării hotărârilor judecătorești și despre soluțiile stranii” –[www. Juridice.ro/14.04.2023](http://www.Juridice.ro/14.04.2023)

Dezideratul propus este, aşadar, cel al apropiării unui înalt nivel de analiză şi sinteză, de acurateţe juridică – caracteristici ale unei *hotărâri funcţionale*, ce înglobează potenţialul îmbunătăţirii tuturor indicatorilor de eficienţă a actului de justiţie în sens larg. În opinia mea, precum norma legală în interpretarea şi aplicarea căreia este pronunţată, hotărârea judecătorească nu trebuie să se caracterizeze prin creativitate şi originalitate, nu este necesar ca „vocabularul” ei să emane personalitate, ci ea trebuie să se încadreze în ordinea juridică generală, ca parte organică a acesteia, ordine guvernată de principiile fundamentale ce dau expresie universalităţii dreptului.

Aşadar, maniera de lucru propusă, definitivată prin cenzurarea conţinutului motivării şi prin semnarea hotărârii de către judecător, este de natură a optimiza activitatea judiciară în ansamblul ei, prin crearea unor fluxuri continue şi evitarea clasicelelor „blocaje” generate de cele mai diverse cauze, operaţiunea de motivare a hotărârilor de către judecător rămânând una de excepţie, la libera apreciere a acestuia.

Nu în ultimul rând, structurarea şi esenţializarea conţinutului hotărârilor judecătoreşti pronunţate la nivelul instanţei supreme îmbracă roba oportunităţii şi din alte două perspective: pe de o parte, pentru că jurisprudenţa de speţă a Înaltei Curţi rămâne una dintre modalităţile importante pentru prevenirea situaţiilor de practică neunitară la nivelul tuturor celorlalte instanţe judecătoreşti, cu precizarea că interesul pentru claritatea dezlegărilor se manifestă mai pregnant în situaţia casărilor cu trimitere pentru o nouă judecată în limitele prestabilite în recurs; pe de altă parte, măsura propusă vine în întâmpinarea atingerii obiectivului managerial stabilit de preşedintele instanţei, circumscris asigurării transparenţei actului de justiţie şi facilitării accesului liber la informaţii pentru întreaga societate, în condiţiile în care opinia publică – profesionişti ai dreptului şi cei care se adresează justiţiei – este interesată de înţelegerea jurisprudenţei instanţei supreme, aceasta fiind publicată integral pe site de mai mulţi ani. Astfel, din analiza de percepţie realizată la nivelul instanţei, a reieşit necesitatea de a exista o sinteză a soluţiilor de unificare ce au un impact major în societate prin gradul mare de adresabilitate, care să reflecte cu rigurozitate raţionamentul logico-juridic al dezlegărilor date, însă într-un format şi limbaj accesibil pentru mass-media, creându-se astfel posibilitatea ca aceasta să-şi îndeplinească, cu mai mare uşurinţă, rolul de informare a publicului larg.

Deşi, în condiţiile creşterii exponenţiale a volumului de activitate şi a complexităţii, prin impactul O.U.G. nr. 62/2024 asupra activităţii instanţei supreme, pe termen mediu şi scurt demersurile pentru reconfigurarea schemei de personal la nivelul secţiei – prin alocarea a încă 7

posturi de grefier, astfel încât, să existe 3 sub-echipe stabile în cadrul fiecărui complet, formate din judecător – magistrat-asistent – grefier, nu apar ca fiind realiste, totuși, pe termen lung, nădăjduiesc că acestea își vor găsi înțelegerea și rezolvarea, facilitând succesul și reziliența măsurii manageriale propuse, ce va fi materializată, deocamdată, printr-o eficientizare maximă a resurselor umane existente în prezent la nivelul secției.

C) Consolidarea mecanismelor informale de unificare a practicii judiciare

Unificarea jurisprudențială reprezintă un obiectiv perpetuu și strategic al sistemului, constituind o garanție a corectitudinii și previzibilității actului de justiție, precum și principala condiție pentru stimularea încrederii societății în modul de funcționare a instanțelor.

Pe baza experienței acumulate atât ca judecător de scaun, cât și prin prisma funcțiilor de conducere deținute, apreciez că legitimitatea acestui concept se fundamentează pe trei piloni constituționali.

În primul rând,

Trebuie precizat că o jurisprudență unitară reprezintă o formă de obiectivare a *principiului constituțional al egalității cetățenilor în fața legii*, ca principiu în rigoarea căruia, toți cetățenii trebuie să aibă un drept egal la justiție și, totodată, să li se asigure dreptul la aceeași justiție.

Societatea percepe problema endemică a sistemului judiciar – practica neunitară – drept o situație în care judecătorii au fost „influențați”. Nivelul mediu al justițiabilului nu va putea niciodată să înțeleagă sintagma „practică neunitară”. Cea mai puternică decredibilizare a sistemului constă în aprecierea acestuia de către cetățeni ca fiind unul fără norme, fără precepte, fără reguli de conduită, situat în afara unor standarde, în care aproape orice este posibil. O asemenea percepție ne aneantizează vocea în societate, creând, totodată, o stare de insecuritate juridică.

Personal, în exercitarea atribuțiilor manageriale deținute de-a lungul carierei, am fost un susținător al unei jurisprudențe unitare, un promotor al conceptului de disciplină jurisdicțională, înțelegând că aceste chestiuni nu reprezintă un scop în sine, ci o condiție *sine qua non* pentru asigurarea independenței justiției și o garanție a dreptului la un proces echitabil. Aceasta deoarece, independența a fost instituită în favoarea judecătorilor tocmai pentru ca aceștia să acționeze în interesul societății și al statului de drept, context în care formele ei de manifestare – jurisprudență

previzibilă, clară, într-un termen rezonabil – nu pot fi decât convergente cu acest interes general și în slujba acestuia.

În al doilea rând,

Prin art. 124 din Constituția României se consacră un principiu fundamental al activității de realizare a justiției, reiterat în conținutul art. 1 și 2 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, potrivit căruia, *justiția se înfăptuiește de judecători, prin Înalta Curte de Casație și Justiție și celelalte instanțe, în numele legii, fiind unică, imparțială și egală pentru toți.*

Aceasta înseamnă în mod necesar și obligatoriu că, aplicarea uneia și aceleiași legi asupra acelorași categorii de raporturi juridice devenite litigioase, nu poate fi decât similară, concretizându-se prin același tip de soluții, pentru a fi de natură să genereze echitate în societate, de o manieră efectivă și nu iluzorie.

Așadar, unificarea practicii judiciare prezintă o importanță fundamentală pentru ordinea de drept întrucât ea denotă, implicit, interpretarea și aplicarea unitară a aceleiași legi în numele căreia se pronunță hotărârile judecătorești ce soluționează aceeași materie litigioasă, context în care se poate afirma faptul că hotărârile contradictorii lipsesc practic de conținut, de interes, relevanță și de finalitate norma legală în numele căreia au fost pronunțate.

Întrucât legea reprezintă un cod de conduită apreciată ca fiind acceptabilă la un moment dat de către societate, consider că rolul acesteia – de reglare a atitudinii cetățenilor și a raporturilor devenite conflictuale – nu este compatibil cu ideea de practică neunitară, întrucât intenția legiuitorului a fost aceea de a reglementa într-o manieră identică, iar nu în moduri diferite, una și aceeași chestiune, soluția fiind, prin urmare, raportarea literei legii la spiritul ei, subordonat principiilor fundamentale ale dreptului și la ideile de adevăr și dreptate, văzute prin prisma moralei curente. Privită ca *o artă a binelui și a echității*, aplicarea legii trebuie circumscrisă vocației acesteia care nu poate fi decât crearea armoniei, a progresului, siguranței și a păcii sociale, altfel spus, a cadrului firesc în care cetățenii să continue să-și desfășoare activitățile obișnuite, iar nu aceea de a crea convulsii în societate și a genera noi tensiuni și litigii. De aceea, interpretarea ei nu poate fi de natură să anihileze principiile fundamentale pe care sunt organizate relațiile umane și statul de drept, principii care dau expresie universalității dreptului, înglobând, totodată, în conținutul lor, spiritul echității. Mai mult, și corelativ, merită menționat și faptul că, în literatura juridică a fost dezvoltat conceptul de „*unanimitate aparentă*”, subsumat, de asemenea, rolului justiției de a prezerva o anumită unitate, de a reflecta consens, fermitate, echilibru.

Plecând de la ideea că fundamentul unei justiții corecte este lupta de idei, iar posibilitatea, dreptul de a dialoga reprezintă una dintre fațetele forței justiției, consider totuși că dezbateră se poate manifesta până la limita la care se cristalizează și se impune opinia majoritară și de la care se conturează interesul general. Așadar, practica judiciară, ca manifestare a independenței judecătorului, trebuie să fie convergentă cu acest interes general, întrucât independența a fost instituită în beneficiul general al societății, impus în înfăptuirea actului de justiție prin intermediul părerii majoritare/unanime exprimată de judecători, ca membri ai aceleiași societăți, împuterniciți de aceasta din urmă să spună și să creeze dreptul (*jurisdictio*). Legitimitatea justiției este, așadar, consecința unei relații de responsabilitate a acesteia cu ea însăși și cu societatea. Altfel spus, procesul de înfăptuire a justiției este o concretizare a interesului general, formalizată în cadrul solemn al hotărârii judecătorești – perspectivă din care, un conținut standardizat al acesteia din urmă răspunde plenar imperativului de accesibilitate deplină.

În al treilea rând,

Asigurarea unei jurisprudențe unitare rămâne obiectivul primordial al Înaltei Curți de Casație și Justiție, atât în raport cu funcțiunile sale constituționale, potrivit art. 126 alin. (3) din Legea fundamentală, cât și prin prisma scopului general asumat de aceasta – de consolidare a prestigiului său instituțional și a prestigiului justiției ca serviciu public –, ca una dintre cele mai importante garanții ale independenței sistemului judiciar în ansamblul său.

Rolul intrinsec al instanței supreme este, așadar, incompatibil cu ideea de practică neunitară, acesta manifestându-se concret și plenar în cadrul:

a) *mecanismelor formale de unificare a jurisprudenței*, exercitate prin intermediul formațiunilor de judecată special dedicate acestei atribuții constituționale – *completurile pentru soluționarea recursurilor în interesul legii, respectiv cele pentru dezlegarea unor chestiuni de drept* –, în compunerea cărora judecătorii Secției a II-a civile participă în conformitate cu prevederile art. 514 – 521 C.proc.civ. și ale art. 29 – 42 din ROFA. Aceste mecanisme se activează în cazul existenței divergențelor de jurisprudență, ori în cazul necesității intervenirii pentru preîntâmpinarea apariției lor. Din această ultimă perspectivă, competența Înaltei Curți a fost extinsă în cursul anului 2024, prin adoptarea *O.U.G. nr. 62/13.06.2024 privind unele măsuri pentru soluționarea proceselor privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, precum și a proceselor privind prestații de asigurări sociale*, constatându-se existența unui fenomen generalizat și cu tendințe de permanentizare de practică judiciară neunitară la nivelul instanțelor

judecătorești care soluționează procese în materia respectivă, necesitatea identificării unor remedii procedurale eficiente care să asigure îndeplinirea dezideratului unei practici judiciare unitare în materia supusă reglementării, precum și configurația actuală a mecanismului hotărârii prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, cu efect obligatoriu *erga omnes*. Procedura prevăzută de actul normativ citat este parțial derogatorie de la dreptul comun, în sensul că nu instituie cerința noutății problemei de drept și nici obligativitatea ca instanța de sesizare să judece cauza respectivă în ultim grad de jurisdicție – hotărârile de primă instanță fiind executorii în materia analizată. Din practica recent conturată la nivelul instanței supreme, s-a desprins concluzia că, pentru admisibilitatea sesizării, caracterul dificil al problemei de drept trebuie examinat prin prisma scopului reglementării, respectiv, din perspectiva înglobării de către chestiunea respectivă a unui potențial real de a genera practică judiciară neunitară la nivelul instanțelor naționale. Dincolo de beneficiile evidente pentru previzibilitatea actului de justiție, implementarea prevederilor actului normativ în discuție angrenează și reale dificultăți, deduse din numărul crescut al sesizărilor, pe de o parte, și absența unei specializări a judecătorilor în materia respectivă, ceea ce presupune, în mod necesar și obligatoriu, o intensificare a eforturilor acestora pentru asimilarea unor noi cunoștințe teoretice și a jurisprudenței în acest domeniu, prin studiu individual aprofundat, în condițiile în care celelalte mecanisme obligatorii se derulează în paralel, alături de ședințele de judecată din cadrul secției și de cele ale completurilor de 5 judecători.

b) sistemului complementar de unificare a jurisprudenței dezvoltat de către Înalta Curte pe trei coordonate principale:

1. Pentru asigurarea obiectivului unificării jurisprudențiale la nivelul tuturor instanțelor judecătorești, o atenție specială este acordată propriei jurisprudențe a instanței supreme și evitării interpretării legii în mod diferit între secții, precum și în cadrul secțiilor acesteia, respectiv între completurile de judecată ale aceleiași secții. Mecanismele de unificare a jurisprudenței proprii, stabilite prin ROFA, beneficiază de suportul *Direcției legislație, jurisprudență și contencios – prin Serviciul pentru studiul și unificarea jurisprudenței* a cărei capacitate administrativă a fost consolidată, astfel încât să permită o intervenție rapidă și eficientă în situațiile de jurisprudență neunitară, prin dezbaterea acestora în cadrul întâlnirilor profesionale ale judecătorilor sau, în ultimă instanță, prin asigurarea suportului necesar în vederea promovării de către Colegiul de conducere a unui recurs în interesul legii:

- în cadrul legal jalonat de prevederile *art. 57 din ROFA*, rolul președintelui de secție se manifestă prin convocarea judecătorilor în vederea supunerii dezbaterii lor a problemelor de drept care au generat sau care au potențialul de a genera practică judiciară neunitară, identificate în activitatea completurilor de judecată, prin intermediul fișelor de jurisprudență întocmite de magistrații-asistenți potrivit art. 84 alin. (3) lit. m) din Regulament, precum și în rapoartele întocmite de Serviciul pentru studiul și unificarea jurisprudenței în conformitate cu prevederile art. 125 lit. c) din același Regulament, măsurile fiind adoptate în prezența a cel puțin două treimi din numărul judecătorilor în funcție, cu votul majorității judecătorilor prezenți, inclusiv al președintelui de secție. Apreciez ca fiind extrem de importantă organizarea periodică a acestor întâlniri, întrucât ele se constituie într-o pârghe esențială în unificarea jurisprudenței proprii a Secției a II-a civile și a instanței supreme, în condițiile în care, Constituția României, consacrand rolul fundamental al ÎCCJ în procesul de unificare jurisprudențială, nu distinge și nu face trimitere la mecanismele formale stabilite în legislația primară. Pe de altă parte, art. 20 alin. (2) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, statuând în același sens, menționează *in terminis* faptul că rolul unificator al instanței supreme se realizează de către aceasta „*potrivit competenței sale*”, ceea ce presupune și caracterul unitar al propriei jurisprudențe adoptate în litigiile circumscrise competenței sale materiale. Ideea este întărită de dispozițiile art. 125 lit. d), coroborate cu cele ale art. 14 lit. d) din ROFA, din a căror interpretare sistematică se desprinde concluzia că sesizarea Colegiului de conducere al ÎCCJ cu cereri de recurs în interesul legii este condiționată de imposibilitatea reglării în interiorul secțiilor a divergențelor de jurisprudență apărute în practica completurilor cu privire la anumite chestiuni de drept, impas consemnat în referatul întocmit de Serviciul pentru studiul și unificarea jurisprudenței și înaintat vicepreședintelui desemnat să coordoneze și să controleze activitatea secției. De asemenea, atât Legea nr. 304/2022, în art. 27 lit. a), cât și ROFA, prin art. 38, prevăd o procedură specială de urmat în cazul în care, la nivelul secțiilor se decide necesitatea schimbării jurisprudenței, care trimite la atribuțiile Secțiilor Unite în această materie, nefiind permisă generarea unei jurisprudențe neunitare și sesizarea Colegiului de conducere în vederea promovării recursului în interesul legii. Toate aceste aspecte converg spre conturarea caracterului de excepție al recurgerii la mecanismului recursului în interesul legii la nivelul instanței supreme, impunându-se ca aceasta din urmă să se constituie, prin întreaga sa activitate, susținută prin munca unui personal de elită, într-un exemplu de urmat pentru toate celelalte instanțe, conștientizându-se faptul că prestigiul și credibilitatea justiției prevalează în fața

orgoliului profesional. După cum arătam în cuprinsul prezentului proiect, apreciez oportună participarea la ședințele secției, în care se dezbate jurisprudența acesteia, și a magistraților-asistenți – măsura fiind de natură să preîntâmpine practica judiciară neunitară între completuri. Totodată, găsesc de cuviință să precizez și faptul că, soluțiile de principiu, adoptate în cadrul respectivelor întâlniri organizate lunar la nivelul secției, cu participarea vicepreședintelui coordonator, sunt respectate și însușite în practica tuturor completurilor de judecată, iar cazurile de jurisprudență neunitară sunt rare și izolate.

Ca obiectiv managerial, îmi propun continuarea eforturilor dezvoltate în acest sens în mandatele anterioare și intensificarea celor circumscrise unificării practicii judiciare sub aspectul chestiunilor de drept procesual-civil, atât între secțiile Înaltei Curți care își desfășoară activitatea în materie non-penală, cât și în cadrul Secției a II-a civile, între cele 7 completuri de judecată. Jurisprudența neunitară în materie procesual-civilă existentă între secții se remarcă cu evidență la nivelul completurilor de 5 judecători, în contextul compunerii eterogene a acestora, respectiv cu judecători ai Secției I civile, Secției a II-a civile și ai Secției de contencios administrativ și fiscal și ea reprezintă un fenomen pe cât de nefiresc, pe atât de prejudiciabil din perspectiva imaginii instanței, în ansamblul său. Astfel, îmi propun să continui eforturile inițiate deja sub acest aspect și chiar să inițiez un demers mai dificil, care vizează necesitatea unificării practicii sub aspectul aplicării normelor de procedură prevăzute de art. 488 alin. (1) C.proc.civ., în contextul în care există situații în care aceeași tipologie de critici invocate în recurs, indiferent de natura sau obiectul litigiului, beneficiază de un tratament juridic diferit, în sensul că anumite completuri procedează la încadrarea lor în motivele de nelegalitate prevăzute de textul legal citat, cu consecința analizării pe fond a recursului, în timp ce alte completuri apreciază că aceeași categorie de critici nu se încadrează în cazurile de casare prevăzute de art. 488 alin. (1) C.proc.civ., cu consecința anulării căii extraordinare de atac. Deși aspectele semnalate au o anumită subtilitate și sunt mult mai greu de gestionat pe tărâmul unificării jurisprudențiale, consider că discuțiile trebuie antamate și continuate, în încercarea contracarării efectelor negative produse prin pronunțarea unor soluții diametral opuse în una și aceeași chestiune de drept procesual. Practic, unificarea jurisprudențială în materie procesuală reprezintă, în opinia mea, mijlocul prin care se creează premisele afirmării rolului unificator al instanței supreme pe tărâmul dreptului material;

- în aplicarea aceluiași prevederi ale art. 57 din ROFA, apreciez oportună și îmi propun stabilirea unor *grupuri de lucru* formate din 2-3 judecători și/sau magistrați-asistenți în scopul

identificării problemelor de drept care generează practică neunitară și propunerii de soluții pentru rezolvarea acestora, inclusiv propunerea de sesizare a ÎCCJ de către Colegiul de conducere al acesteia cu cereri de recurs în interesul legii, în vederea unificării practicii pe diverse probleme de drept;

- *schimbarea jurisprudenței* secției va urma procedura instituită prin dispozițiile art. 58 din ROFA;

- din perspectiva obiectivelor prezentului proiect managerial, sub aspectul continuării și intensificării eforturilor *în vederea îmbunătățirii legislației* în materia care intră în aria de competență a secției, îmi propun ca dezbaterile pe acest subiect să aibă loc la sfârșitul fiecărui an, potrivit art. 59 din ROFA, rolul președintelui de secție fiind acela de a supune discuției judecătorilor materialul cuprinzând toate propunerile formulate de către membrii completurilor de judecată în decursul anului, însoțite de expunerea deficienței legislative și propunerea concretă de intervenție legislativă, cu luarea în considerare a propunerilor formulate în același sens de Serviciul pentru studiul și unificarea jurisprudenței, rezultatul dezbaterilor, consemnat într-un proces-verbal, fiind înaintat ulterior, împreună cu materialul conținând propunerile de îmbunătățire a legislației asumate de judecătoria secției, vicepreședintelui instanței care coordonează activitatea Secției a II-a civile. Pentru facilitarea centralizării propunerilor formulate în această materie, apreciez oportun ca situațiile în care au fost întâlnite deficiențe legislative și se impune o îmbunătățire a legislației să fie semnalate ulterior ședinței de judecată magistratului-asistent, care să procedeze la consemnarea, de îndată, a observațiilor respective și înaintarea lor grupurilor de lucru constituite la nivelul secției, urmând ca acestea să fie avute în vedere cu ocazia dezbaterilor organizate anual pe această temă;

- reprezentând unul dintre scopurile primordiale ale instanței supreme, asigurarea unei jurisprudențe unitare la nivelul Secției a II-a civile trebuie să continue să constituie o preocupare constantă și determinantă în activitatea judecătorilor săi. În acest context, trebuie subliniată împrejurarea că, una dintre măsurile implementate pentru realizarea rolului instanței de a asigura o practică judiciară unitară și previzibilă și pentru a regla divergențele de jurisprudență a constat în crearea unui *Registru de jurisprudență pe materii* de către Serviciul pentru studiul și unificarea jurisprudenței, pe baza fișelor de jurisprudență întocmite de magistrații-asistenți ai completurilor de judecată constituite la nivelul secției, cu privire la hotărârile prin care au fost dezlegate probleme de drept relevante ori prin care au fost soluționate cauze repetitive, după consultarea

președintelui de complet; în contextul volumului ridicat de activitate al secției, deși completarea fișelor de jurisprudență presupune un efort suplimentar din partea magistraților-asistenți, cu concursul judecătorilor, totuși, pe termen mediu și lung, consider că această operațiune va genera efecte benefice sub aspectul preîntâmpinării divergențelor de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale circumscrise materiei ce intră în aria de competență a secției; pe baza acestor fișe și a Registrului de jurisprudență în materie, președintele de secție, cu sprijinul magistratului-asistent-șef, monitorizează jurisprudența, supune dezbaterii judecătorilor secției cazurile de jurisprudență neunitară în vederea luării măsurilor legale și prezintă periodic președintelui Înaltei Curți și vicepreședintelui coordonator informații cu privire la evoluția jurisprudenței și măsurile adoptate în scopul asigurării unei practici judiciare unitare;

- în contextul prezentat, apreciez salutară constituirea la nivelul instanței supreme a *Direcției legislație, jurisprudență și contencios*, în subordonarea președintelui instanței și coordonarea unuia dintre vicepreședinți, în cadrul căreia funcționează și *Serviciul legislație și documentare* – cu atribuții în realizarea studiilor referitoare la problemele de drept ivite în aplicarea legislației și sprijinirea secțiilor instanței în formularea propunerilor anuale de îmbunătățire a legislației –, ca și *Serviciul pentru studiul și unificarea jurisprudenței*, cu rolul de a asigura monitorizarea jurisprudenței, în scopul asigurării unei practici judiciare unitare, prin intermediul grupurilor de lucru aferente fiecărei secții a Înaltei Curți, îndeplinind în acest sens atribuții precum – analiza hotărârilor, cu consecința întocmirii unor rapoarte lunare prin care președintele ÎCCJ este informat cu privire la aspectele importante ale evoluției jurisprudenței; completarea, pe baza fișelor de jurisprudență, a registrelor de jurisprudență ale secțiilor, cu asigurarea publicării formatului actualizat al acestora pe pagina de intranet a instanței; identificarea problemelor de drept care au generat sau care au potențialul de a genera practică judiciară neunitară și întocmirea cu privire la acestea a unor materiale de studiu, prin raportare la doctrină, jurisprudența națională, jurisprudența CJUE, CEDO, CCR; sistematizarea măsurilor adoptate în cadrul ședințelor judecătorilor secțiilor cu privire la problemele de practică judiciară și întocmirea referatelor înaintate vicepreședintelui ce coordonează activitatea secției, în situația în care se constată că divergențele de jurisprudență nu au fost soluționate; selectarea și rezumarea hotărârilor relevante ale instanței supreme, în vederea publicării acestora pe pagina de internet și în publicațiile Înaltei Curți, după dezbaterile și aprobările în ședințele judecătorilor secțiilor; sistematizarea jurisprudenței ÎCCJ pe materii de drept, domenii și probleme de drept, în scopul

facilitării accesului și consultării bazei de date jurisprudențiale, etc. Consider că activitatea acestor compartimente reprezintă un real sprijin în îndeplinirea atribuțiilor specifice de către președinții de secție, întrucât sunt de natură să confere suportul științific și tehnic necesar pentru realizarea unei intervenții rapide și eficiente, printr-o abordare preventivă, în ceea ce privește activitatea esențială de preîntâmpinare și eliminare rapidă a cazurilor de practică judiciară neunitară la nivelul fiecărei secții;

2. Mecanismelor informale de unificare a jurisprudenței li s-a dat un cadru organizatoric adecvat prin operaționalizarea *Rețelei Naționale de Unificare a Jurisprudenței*, care permite dezvoltarea unui sistem de semnalare timpurie a cazurilor de jurisprudență neunitară, prin creșterea colaborării dintre instanțele judecătorești de ultim grad de jurisdicție – Înalta Curte și curțile de apel – sub aceste aspecte. Dezvoltarea în continuare a Rețelei și folosirea cât mai largă a acesteia pentru semnalarea și, eventual, soluționarea situațiilor de practică neunitară este vitală pentru asigurarea unei jurisprudențe previzibile, una dintre cele mai importante garanții ale respectării drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

Astfel, începând cu luna august a anului 2023, prin Ordinul nr. 253/18.08.2023 al Președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție, a fost înființată *Rețeaua Națională pentru Unificarea Jurisprudenței*, demers amplu ce reflectă preocuparea instanței supreme de a rafina mecanismele existente pentru remedierea discrepanțelor din jurisprudența națională și asigurarea premiselor pentru realizarea coerenței acesteia. Rețeaua Națională pentru Unificarea Jurisprudenței are o dublă funcționalitate – pe de-o parte, permite judecătorilor instanțelor naționale să consulte baza de date cu privire la modul în care instanța supremă a tranșat problemele de practică neunitară, prin intermediul mecanismelor directe ori a soluțiilor de principiu și, pe de altă parte, permite curților de apel semnalarea în timp real a problemelor de practică neunitară identificate în raza lor de competență. Corelativ, Înalta Curte, prin intermediul Serviciului pentru studiul și unificarea jurisprudenței, indică în cadrul platformei, corespunzător sesizărilor formulate de curțile de apel, hotărârile sale de referință în legătură cu respectiva problemă de drept, hotărâri care pot fi utilizate de judecătorul național ca mecanisme de *soft-law*. În ipoteza în care instanța supremă nu s-a pronunțat în legătură cu problema de drept semnalată, se antrenează mecanismele procedurale specifice pentru oferirea unor opinii orientative, iar în măsura în care acestea se dovedesc a fi ineficiente se inițiază demersurile pentru unificarea, pe cale formală, a jurisprudenței în chestiunea de drept respectivă. Așadar, Rețeaua Națională pentru Unificarea Jurisprudenței

angrenează participarea tuturor judecătorilor implicați în administrarea actului de justiție, fie sub componenta consultării bazei de date, fie din perspectiva posibilității de a semnală în timp real problemele de practică neunitară, generând un răspuns imediat din partea departamentului specializat al Înaltei Curți, asigurându-se astfel evoluția unitară a jurisprudenței instanțelor naționale. Activitatea Rețelei este sprijinită de judecătorii din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție și al celor 15 curți de apel, desemnați în calitate de puncte de contact. Aceștia sesizează în cadrul Rețelei practica judiciară neunitară și problemele de drept care pot suscita apariția acesteia la nivelul secțiilor instanței în care funcționează, având totodată rolul de a disemina soluțiile de principiu ale Înaltei Curți, preîntâmpinând astfel perpetuarea unei practici neunitare în teritoriu. Instanța supremă a desemnat câte doi judecători din cadrul fiecărei secții ca persoane de contact pentru relația cu Rețeaua Națională pentru Unificarea Jurisprudenței și, respectiv, cu judecătorii curților de apel, care, prin dialog și întâlniri periodice, au o abordare proactivă în scopul atingerii obiectivului declarat, iar activitatea Rețelei este coordonată la nivel central de un judecător al instanței supreme, desemnat prin ordin al președintelui instanței.

3. Exercițarea rolului de unificator al jurisprudenței de către Înalta Curte de Casație și Justiție nu presupune numai utilizarea mecanismelor obligatorii sau a celor complementare. Acesta poate fi atins și *pe baza prestigiului profesional și a forței științifice a argumentelor prezentate în considerentele hotărârilor de speță ale secțiilor instanței supreme*. Utilizarea acestor instrumente de tip *soft-power* pentru unificarea practicii judiciare naționale are drept premisă o diseminare cât mai largă a jurisprudenței ÎCCJ, atât către celelalte instanțe judecătorești, cât și către profesioniștii dreptului, justițiabili și publicul larg, perspectivă din care, un conținut standardizat al hotărârilor pronunțate, caracterizat prin concizie, precizie și elocvență – obiectiv al prezentului proiect managerial –, apare nu doar ca o necesitate, ci ca o adevărată pârgie pentru înfăptuirea unui act de justiție performant și realizarea scopului constituțional asumat.

D) Eficientizarea comunicării, atât la nivelul secției, cât și cu conducerea Înaltei Curți de Casație și Justiție

Eficiența activității judiciare presupune ca politica managerială să fie axată pe crearea și meținerea unui circuit informațional adecvat, bazat pe claritatea comunicării și un schimb de informații tranzacțional, în condiții de transparență.

Având în vedere structura ierarhică a instanței supreme, conducerea Secției a II-a civile are responsabilitatea de a asigura buna organizare și desfășurare a activității proprii, prin realizarea eficientă a unui stil de *management participativ*, care presupune o bună colaborare atât în plan vertical, cu vicepreședinții și președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, cât și în plan orizontal, cu întreg personalul secției, în vederea îndeplinirii obiectivelor comune, cu consecința creșterii calității actului de justiție. Doar o astfel de relaționare, pe ambele niveluri, poate conduce la cunoașterea și asumarea punctelor slabe și a celor forte identificate în activitatea secției, în scopul înlăturării vulnerabilităților constatate.

Apreciez că o relație de încredere stabilită între președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și președinții de secție constituie premisa unei delegări eficiente a atribuțiilor către aceștia din urmă și a implementării unui sistem de management participativ.

Președintele de secție, în calitatea sa de manager executiv, se află în postura de a evalua realist situația secției, de a observa la timp aspectele ce pot afecta activitatea acesteia, pe care le va comunica, de îndată, pe linie verticală; totodată, el inițiază și propuneri de măsuri, care, sub coordonarea președintelui și a celor doi vicepreședinți, să conducă la preîntâmpinarea apariției unor disfuncționalități și la îmbunătățirea activității, în general. Acesta reprezintă, așadar, cel mai eficient canal de comunicare între organele de conducere ale Înaltei Curți de Casație și Justiție (președinte, vicepreședinți, Colegiul de conducere, ceilalți președinți de secții) și judecătorii secției, îndeplinind un rol de „*filtru*”, ceea ce-l plasează într-o poziție strategică pe parcursul fluxului informațional din cadrul instanței.

În același timp, el este un vector și un catalizator al bunei comunicări intra-instituționale, fiind, în același timp, un exponent și purtător de cuvânt al opiniei judecătorilor secției, precum și un mediator între potențialele opinii contradictorii exprimate de aceștia, facilitând ajungerea la o soluție adoptată în mod transparent, care să îmbine armonios, în măsura posibilului, punctele de vedere exprimate, evitând crearea de tensiuni sau acumularea de nemulțumiri ori frustrări.

Atașată fiind convingerii că, *o justiție bună se construiește cu relații bune*, îmi propun următoarele direcții de acțiune:

-*consolidarea echipei* – crearea unui climat al muncii bine făcute, de respect și apreciere reciprocă este de natură a completa modalitatea de gestionare a resurselor materiale și umane ale secției. Dincolo de termenii „tehnici”, gestionarea resurselor umane înseamnă potențarea valorii fiecărei persoane în cadrul colectivului, conștientizarea, prin dialog direct cu toate categoriile de personal, că munca fiecăruia contează și că nevoile, așteptările și viziunile lor sunt ascultate, cunoscute și analizate. Astfel, președintele de secție trebuie să constituie liantul care să asigure coeziunea colectivului, revenindu-i rolul cel mai important în crearea în cadrul secției a unui mediu incluziv, de echipă, productiv și orientat spre performanță și rezultate, atât individuale cât și de grup. Îmi propun, așadar, să practic un stil de *management participativ*, bazat pe o bună comunicare, bun-simț, respect, tact și echitate, prin care să contribui la crearea unei atmosfere de lucru colegiale, profesioniste și deschise, care să încurajeze exprimarea liberă a opiniilor. Construirea unui spațiu al încrederii în interiorul secției va determina ca orice greșală, orice abatere accidentală de la norme să fie semnalate rapid, astfel încât să poată fi înlăturate la fel de repede consecințele negative produse, sau să poată fi preîntâmpinată producerea acestora. Într-un sens constructiv, voi încuraja autoexigența, autocontrolul, fermitatea reacției în asumarea responsabilităților. Totodată, îmi propun să fiu un bun ascultător și un comunicator bun, care ascultă activ și distribuie funcțional informația, un președinte de secție deschis, dedicat și disponibil pentru întregul personal, dispus la colaborare și la împărțirea atribuțiilor cu asumarea în continuare a responsabilității, care nu abuzează de autoritate și de încrederea colegilor, un om de echipă, care, fără a fi părtinitor, susține ideile celorlați, onest, empatic și loial;

- continuarea implementării și îmbunătățirii *procedurilor operaționale*, în urma unui dialog cu magistratul-asistent-șef, greșierul-șef de secție și conducătorii de compartimente în cadrul căruia aceștia să facă propria evaluare a eficienței procedurilor implementate și să aducă, acolo unde este cazul, propuneri de îmbunătățire sau noi soluții; în acest fel, aceștia sunt stimulați să facă analize și să-și asume propuneri de remediere/variante alternative;

- inițierea și construirea unei colaborări durabile și funcționale între Secția a II-a civilă a Înaltei Curți și secțiile care judecă în aceeași materie la nivelul tuturor curților de apel din țară – premisă în constituirea cadrului optim pentru punerea în discuție a tuturor aspectelor de interes pentru buna desfășurare a activității atât la nivelul instanței supreme, cât și în teritoriu. Astfel,

potrivit art. 29 alin. (2) din Legea nr. 304/2022 coroborat cu art. 10 pct. 3 lit. i) din ROFA, președintele Înaltei Curți poate încuviința ca judecătorii ÎCCJ să se informeze la sediul instanțelor asupra aspectelor privind aplicarea corectă și unitară a legii, făcând cunoscută jurisprudența instanței supreme, și să constate situații care justifică propuneri de îmbunătățire a legislației; în acest context, pe lângă chestiunile circumscrise conceptului de *disciplină jurisdicțională*, dialogul poate viza conținutul hotărârilor judecătorești, aceasta și din perspectiva standardelor de evaluare profesională, realizată potrivit prevederilor legale în materie ori cu ocazia înscrierii la Concursul de promovare în funcția de judecător la ÎCCJ;

- *consolidarea prestigiului instanței și a secției, precum și îmbunătățirea imaginii justiției* – justiția are nevoie de încrederea publicului pentru a fi legitimă. Prima condiție pentru a câștiga încrederea societății în justiție este capacitatea acesteia de a face performanță, prin judecători independenți, profesioniști și integri. Această primă condiție este absolut necesară, dar nu și suficientă, întrucât oamenii nu au încredere în ceea ce nu înțeleg; de aceea, comunicarea eficientă este esențială, rolul ei fiind acela de a-i face pe oameni să înțeleagă justiția. Dacă relațiile din interiorul sistemului se bazează în primul rând pe profesionalism, integritate și bună-credință, temelia relației dintre justiție și societate ar trebui să fie *încrederea*, conștiința faptului că hotărârile pronunțate – principalul mijloc de comunicare între judecători și societate – sunt rezultatul unei analize atente, corecte, fără părtinire. Acceptarea și recunoașterea efectelor unei decizii judiciare presupune existența unui respect al societății pentru instituțiile ce compun sistemul judiciar. În acest sens, strategia de comunicare propusă presupune o implicare a beneficiarilor actului de justiție realizat la nivelul Secției a II-a civile – în scopul îmbunătățirii acestuia și a comunicării în general –, prin folosirea feedbackului obținut din implementarea *Programelor de cercetare și evaluare pe bază de chestionar* desfășurate în exterior. Scopul demersului va fi, pe de o parte, acela de a explora percepția participanților la actul de justiție asupra modului în care Secția a II-a civilă își îndeplinește rolul de serviciu public, prin testarea calității, previzibilității și rapidității actului de justiție oferit, precum și prin testarea bunei adresabilități la compartimentele care desfășoară activități de relații cu publicul, iar pe de altă parte, acela de accentuare a conștientizării de către noi toți a rolului ce ne revine în formarea și dezvoltarea imaginii secției, în special și a instanței supreme, în general, respectiv a împrejurării că orice cuvânt scris într-o hotărâre, orice atitudine, orice gest, contează;

- implicarea împreună cu psihologul instanței în *Programele de cercetare și evaluare pe bază de chestionar* desfășurate în interiorul secției, în vederea cercetării climatului de lucru și identificării factorilor motivaționali, individuali și colectivi, cu potențial de creștere a calității activității, dar și a surselor de insatisfacție;
- evaluarea riguroasă și obiectivă a personalului, cu recunoașterea publică a performanțelor obținute, în scopul consolidării autorității profesionale și motivării în activitatea desfășurată;
- transparentizarea modului în care președintele de secție își îndeplinește atribuțiile manageriale, de natură să conserve climatul de comunicare deschis și onest, în scopul încurajării dialogului asupra obiectivelor comune stabilite;
- efectuarea demersurilor în vederea organizării unor *întâlniri în materii adiacente dreptului*, cu rol în creșterea gradului de conștientizare a rolului social al justiției, după cum s-a arătat deja.

E) Transparența activității judiciare și a actului managerial

În contextul complex al sistemului judiciar, transparența presupune deschiderea către societate, furnizarea unor informații complete despre organizarea și funcționarea justiției, fiind o condiție pentru îmbunătățirea accesului justițiabilului la instanță.

În vederea asigurării accesului la justiție al unei persoane, este important ca instanțele să asigure nu numai garanții formale, ci să ofere și posibilitatea reală ca drepturile deduse judecății să fie realizate de o manieră efectivă. În acest scop, pe lângă aspectele care țin de garantarea unei proceduri judiciare cât mai accelerate, sunt necesare și măsuri vizând: acordarea de consiliere adecvată părților încă de la intrarea în sediul instanței/secției, cu privire la amplasamentul compartimentelor auxiliare, programul de desfășurare a activității acestora cu publicul și publicarea jurisprudenței relevante.

Asigurarea *transparenței activității judiciare* reprezintă o prioritate în activitatea Înaltei Curți de Casație și Justiție, sens în care au fost luate o serie de măsuri menite să îmbunătățească și să asigure accesul publicului la jurisprudența instanței, să crească gradul de încredere a societății în justiție, printr-o mai bună cunoaștere a importanței și a rolului practicii judiciare ca izvor de drept.

Accesibilitatea actului de justiție presupune și posibilitatea persoanelor interesate de a obține informații – în condiții de siguranță pentru sistem –, despre activitatea desfășurată de Secția a II-a civilă a Înaltei Curți, prin orice mijloace de comunicare la distanță, având în vedere împrejurarea că sediul instanței se află în București, la distanță de multe orașe importante – sedii ale curților de apel, de la care dosarele se înaintează spre soluționarea căii de atac a recursului, de regulă –, ceea ce ar putea crea dificultăți în exercitarea drepturilor participanților la judecată, în special a dreptului acestora la apărare.

Din acest punct de vedere, dosarul electronic implementat la nivelul instanței, dezvoltat și îmbunătățit prin adăugarea funcțiunii privind depunerea electronică a documentelor, precum și a sistemului de comunicare a actelor de procedură, reprezintă unul din elementele cheie pentru asigurarea liberului acces la justiție și o modalitate esențială pentru reducerea costurilor participării la procedurile judiciare din perspectiva părților.

O dimensiune de interes pentru opinia publică este aceea a înțelegerii jurisprudenței instanței supreme, ce preocupă, deopotrivă, profesioniștii dreptului, dar și societatea în ansamblul său. Din analiza de percepție realizată la nivelul instanței a reieșit necesitatea de a exista o sinteză a soluțiilor pronunțate, care să reflecte cu rigurozitate raționamentul tehnico-juridic al dezlegărilor, însă într-un format și limbaj accesibil pentru mass-media, astfel încât aceasta să poată, cu mai mare ușurință, să-și realizeze rolul de informare a publicului larg. Aceste sinteze vizează soluțiile de unificare a practicii care au un impact major în societate prin gradul mare de adresabilitate. Astfel, începând cu anul 2024, transparența totală a ÎCCJ privind jurisprudența sa apare dublată de accesibilitatea informațiilor pentru publicul larg.

Pentru asigurarea unui acces mai ușor al cetățeanului la rezultatele procedurilor judiciare, ca o componentă a principiului liberului acces la justiție, pe pagina de internet a ÎCCJ sunt publicate deciziile pronunțate în recursurile în interesul legii, în dezlegarea unor chestiuni de drept, ca și comunicatele de presă referitoare la acestea și la sesizările CCR pentru controlul de constituționalitate a legilor înainte de promulgare, ghidurile privind condițiile de admisibilitate a cererii de sesizare a ÎCCJ în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile în ambele materii, precum și informații circumscrise activității Rețelei Naționale pentru Unificarea Jurisprudenței. Totodată, publicarea *on-line* a întregii jurisprudențe proprii, accesul gratuit la jurisprudența și publicațiile ÎCCJ, dar și la studii și sinteze de jurisprudență publicate pe site-ul propriu se înscriu în registrul de bune practici pe care instanța supremă le-a inițiat în relația cu celelalte instanțe naționale, cu

profioniștii dreptului, dar și cu destinatarii actului de administrare a justiției, pentru a disemina viziunea sa în legătură cu problemele de drept pe care le soluționează.

De asemenea, instanța supremă face demersuri pentru a fi mai prezentă pe rețelele de socializare. Pagina de facebook a ÎCCJ reprezintă un mijloc menit să aducă la cunoștința utilizatorilor evenimentele importante desfășurate de instanța supremă, informații legate de activitatea sa pe segmentul de relații interne și internaționale, precum și soluțiile pronunțate de completurile pentru soluționarea recursurilor în interesul legii și de completurile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept – decizii importante atât pentru profioniștii dreptului, cât și pentru societate, în general. De altfel, prezența pe rețelele sociale este implicată ținând cont de volumul de informații de interes public furnizat prin site-ul propriu.

Consider, însă, că tendința actuală, specifică nu doar sistemului judiciar, de adaptare la nevoia de transparență a activității prin deschiderea manifestată față de avansul rapid al digitalizării, trebuie dublată de măsuri ferme, permanent actualizate, care să asigure protecția bazelor de date în cazul unor atacuri cibernetice.

Deosebit, *transparența actului de conducere* reclamă capacitatea președintelui secției de a face cunoscute deciziile sale – fundamentate pe criterii obiective –, și de a implica în procesul decizional, acolo unde se impune, toate categoriile de personal. Transparența actului managerial presupune așadar, consultare, obiectivitate, imparțialitate și previzibilitate, așa încât acesta să fie bazat pe echilibru, pe coerență, cu evitarea situațiilor de favorizare a unei persoane sau a unui grup de persoane. În concret, asigurarea transparenței actului de conducere la nivelul Secției a II-a civile presupune: furnizarea de informații, în timp util, cu privire la problemele supuse dezbaterii în Colegiul de conducere; comunicarea constantă, reală și efectivă, onestă cu conducătorii de compartimente, magistratul-asistent-șef, grefierul-șef de secție, conștientizarea competențelor, nevoilor, dar și a obiectivelor secției; organizarea pe criterii obiective și repartizarea rațională a muncii; continuarea demersurilor vizând redimensionarea schemelor de personal la nivelul grefierilor; participarea echilibrată în ședințele de judecată; aplicarea și în continuare a măsurii de alocare etapizată a punctelor de complexitate în scopul echilibrării volumului de activitate între completuri; conceperea planificărilor de permanență pe criterii de previzibilitate și echitate; luarea măsurilor de organizare eficientă a activității după consultarea întregului personal al secției.

Secțiunea III.4. Compatibilitatea prezentului proiect cu planul managerial al Președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție

Analizând comparativ obiectivele propuse în proiectul supus atenției, cu cele stabilite de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție prin planul de management prezentat la momentul preluării celui de-al doilea mandat la conducerea instanței supreme, și ținând seama de atribuțiile specifice celor două funcții, se poate constata faptul că între acestea există mai multe puncte de convergență.

Astfel, unul dintre obiectivele stabilite de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție constă în continuarea și accelerarea tendințelor pozitive înregistrate în ultimii ani cu privire la reducerea duratei procedurilor, creșterea calității hotărârilor și respectarea termenelor legale de redactare, subliniindu-se că măsurile administrative de monitorizare și de intervenție promptă, acolo unde se constată probleme punctuale, se impun a fi continuate. Or, unul dintre obiectivele asumate prin prezentul proiect constă în reducerea duratei procedurilor în dosarele cu stadiu procesual *recurs*, fiind abordat și aspectul respectării termenului legal de redactare a hotărârilor.

Un alt obiectiv asumat de președintele Înaltei Curți este reprezentat de dezvoltarea mecanismelor interne și a celor informale de unificare a practicii judiciare, un obiectiv similar fiind conștientizat și promovat prin prezentul proiect managerial.

De asemenea, există în planul managerial al președintelui obiective legate de rolul instanței supreme ca unificator al practicii judiciare și instanță de casație și reșezarea în mod corespunzător a competențelor acesteia, obiective care susțin măsurile propuse în prezentul proiect în vederea reducerii volumului de activitate a secției.

Totodată, obiectivul președintelui vizând apărarea și consolidarea statutului judecătorilor Înaltei Curți de Casație și Justiție, din perspectiva asigurării stabilității corpului profesional al acestora, ca o condiție esențială pentru funcționarea eficientă a instanței supreme, susține măsurile propuse prin proiectul de față în vederea înlăturării disfuncției constatate la nivelul secției constând în fluctuația ocupării la nivelul posturilor de judecător.

În concluzie, având în vedere întrepătrunderea atribuțiilor aferente rolurilor manageriale la nivelul instanței supreme, în sensul că președintelui de secție îi revine sarcina directă a organizării activităților specifice, iar președintele și vicepreședinții instanței au responsabilitatea coordonării și monitorizării activității celui dintâi, apreciez că o bună colaborare cu conducerea instanței va conduce la identificarea soluțiilor optime, circumscrise obiectivului strategic privind

asigurarea creșterii calității actului de justiție în cadrul Secției a II-a civile, sub toate aspectele. De aceea, îmi propun să contribui la crearea în cadrul secției a unor instrumente de lucru care să contribuie la atingerea unor noi standarde de performanță în activitate și, în egală măsură, la un grad mai mare de responsabilizare cu privire la necesitatea respectării acestor deziderate de eficiență și calitate.

Concluzii

În cei 29 de ani de experiență ca judecător, am înțeles că lupta constantă pentru independența justiției și eficiența sistemului judiciar nu poate avea ca premisă decât credința că actul de justiție se îndeplinește de oameni pentru oameni.

Principalele direcții de reformă a justiției românești au vizat, în ultimii ani, întărirea rolului instanțelor de judecată, în scopul materializării garanțiilor unui proces echitabil, pentru apărarea și realizarea drepturilor și libertăților fundamentale deduse judecătii, prin schimbarea mentalităților întregului personal, cultura imparțialității, transparență, integritate, eficiență, celeritate și calitate în îndeplinirea actului de justiție, deontologie, un nou tip de pregătire profesională.

În acest context, Înalta Curte de Casație și Justiție – piatră unghiulară a ordinii de drept, prima care asigură ipostaza europeană a justiției naționale – nu ezită să dea dovadă de profesionalism, demonstrându-și capacitatea de adaptare la dinamica procesului legislativ, să depună eforturi pentru îndeplinirea principalei sale meniri – unificarea jurisprudențială –, dovedind că este pregătită să-și apere rolul constituțional într-o societate marcată de continue frământări și transformări.

Prin prezenta candidatură la funcția de președinte al Secției a II-a civile, instanța supremă are șansa perpetuării unui *management de echipă* al cărui pilon fundamental este *încrederea*. Coagularea unei echipe de conducere în jurul președintelui, în cadrul căreia există valori și obiective comune, o comunicare eficientă și un grad ridicat de integritate a membrilor acesteia, reprezintă premisa indispensabilă organizării eficiente a activității secției și realizării unui act de justiție performant, în acord cu exigențele impuse de calitatea de serviciu public a sistemului judiciar în ansamblul său.

Coeziunea echipei de conducere depinde în mare măsură și de calitățile președinților de secții, de inteligența emoțională a acestora, orice „fisură” în imaginea echipei putând crea confuzii și lipsă de eficiență, cu consecința slăbirii managementului instanței. Aptitudinile și calitățile care m-au ghidat în profesie și în funcțiile deținute pe alte paliere ale sistemului judiciar – capacitatea de organizare, de a munci în echipă, abilitatea de definire a priorităților în activitate, oferirea de soluții rapide, predictibile și corecte, comunicarea efectivă, perseverența și buna-credință – vor constitui coordonate ce vor putea asigura succesul obiectivelor proiectului propus, pe care aş fi onorată să le implementez în cadrul unui colectiv de elită.

Încununarea acestui demers s-ar constitui pentru mine într-un adevărat privilegiu, o nouă etapă a carierei, construită pe cea desfășurată până acum – care cred că înmagazinează un potențial destul de expresiv și creativ, conferind autenticitate prezentei candidaturi. În același timp, însă, cred că se cuvine să reflectez, parafrazând un președinte al unei mari democrații, nu doar la onoarea ce mi s-ar face mie astfel, ci, mai cu seamă, la ceea ce pot eu oferi, la rândul meu, din calitatea de președinte al Secției a II-a civile, instanței supreme, sistemului judiciar și, finalmente, societății. Din această perspectivă, înțeleg să îmbrac acest proiect în roba unei imense responsabilități, pentru că eu cred că este de datoria noastră ca, ajungând să deprindem acel simț firesc al legilor și să înțelegem rostul trecerii noastre prin sala de judecată, să ne punem, la un moment dat, și la acest nivel, în slujba binelui și a echității, ghidându-ne după imuabilele principii ale dreptului enunțate încă de Ulpian – „*a trăi în mod onorabil, a nu vătăma pe altul, a da fiecăruia ce este al său*”. Sunt convinsă că eforturile mele și ale distinșilor mei colegi vor legitima această cutezanță, contribuind la îmbunătățirea imaginii justiției și la consolidarea poziției și menirii profund umane a acesteia în societatea românească.

Judecător,
Adina-Oana Surdu

